

Opas rahoitusarvopapereiden kirjanpidon ja verotuksen käsittelyyn

Laura Hiltunen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Opinnäytetyö

2025

Tiivistelmä

Tekijä Laura Hiltunen
Tutkinto Tradenomi
Opinnäytetyön nimi Opas rahoitusarvopapereiden kirjanpidon ja verotuksen käsittelyyn
Sivu- ja liitesivumäärä 34 + 29
<p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on laatia opas, joka kokoaa arvopaperikaupan liittyvät kirjanpidolliset ja verotukselliset periaatteet selkeäksi ja käytännönläheiseksi kokonaisuudeksi. Työn toimeksiantajana toimi tilitoimisto, ja valmiin oppaan tarkoituksena on tukea koko työyhteisön osaamista. Opasta voidaan hyödyntää niin uusien työntekijöiden perehdytyksessä kuin kokeneiden asiantuntijoiden tukivälineenä. Lisäksi se parantaa neuvontatyön laatua, ennakoitua ja varmuutta sijoitustoimintaan liittyvien kysymysten käsittelyssä.</p> <p>Sijoittaminen on yleistynyt yritysmaailmassa, ja yhä useammat yritykset hakevat tuottoa sijoittamalla ylimääräisiä varojaan erilaisiin arvopapereihin. Tämä kehitys näkyy tilitoimistojen arjessa kasvavana tarpeena ymmärtää sijoitustoiminnan kirjanpidollisia ja verotuksellisia vaikutuksia. Arvopapereiden oikea luokittelu eri omaisuuslajeihin ei ole yksiselitteistä, ja virheellinen käsittely voi aiheuttaa merkittäviä veroriskejä. Tässä opinnäytetyössä arvopapereilla tarkoitetaan pien- ja mikrokokoisten osakeyhtiöiden omistamia osakkeita, sijoitusrahasto-osuuksia, ETF-rahastoja, warrantteja, termiinejä, optiota, joukkovelkakirjoja sekä kapitalisaatiosopimuksia.</p> <p>Arvopapereiden oikea luokittelu on keskeinen osa asiantuntijatyötä, ja kirjanpitäjän tehtävänä on ohjata asiakasta ymmärtämään näiden vaikutukset kokonaisuutena. Tämän vuoksi opinnäytetyön tietoperustassa tarkastellaan sijoitustoiminnan luonnetta, sekä omaisuuslajien määrittelyä kirjanpidon ja verotuksen näkökulmista erillisinä, mutta toisiinsa kytkeytyvinä kokonaisuuksina.</p> <p>Tietoperustan ensimmäinen osa tarkastelee arvopapereiden omaisuuserän määräytymistä ja kirjausperiaatteita kirjanpidossa. Toinen osa käsittelee arvopapereiden omaisuuslajin verotuksellista määrittelyä, verokohtelua sekä veroilmoittamista. Lähteinä on käytetty kirjanpito- ja verolainsäädäntöä, viranomaisohjeita, oikeustapauksia ja asiantuntijoiden julkaisuja.</p> <p>Tiedonkeruu toteutettiin strukturoidulla haastattelumenetelmällä, jonka avulla kartoitettiin aihealueen keskeiset haasteet ja tunnistettiin tarpeet, joihin oppaan tuli vastata. Oppaan kehittämässä hyödynnettiin osallistavan toimintatutkimuksen menetelmää, jossa tulevat käyttäjät osallistuivat aktiivisesti kehittämisprosessiin. Prosessi noudatti menetelmälle tyypillistä syklistä rakennetta, jossa toistuvat suunnittelu, toteutus ja arviointi, mikä vahvisti oppaan käytännön hyödyllisyyttä.</p> <p>Opinnäytetyön lopputuloksena valmistui digitaalinen opas ”Arvopaperit hallussa – opas kirjanpidon ja verotuksen käytäntöihin”, joka löytyy tämän työn liitteistä. Työ aloitettiin elokuussa 2025 ja produkti saavutti sille asetetut tavoitteet saman vuoden marraskuussa.</p>
Asiasanat arvopaperi, kirjanpito, verotus, sijoittaminen, opas, asiantuntijatyö

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön tavoite, merkitys ja rajaukset.....	1
2	Arvopaperit kirjanpidossa – lainsäädäntö ja käytännön käsittely.....	4
2.1	Käyttöomaisuusosakkeet.....	5
2.2	Muut osakkeet ja osuudet.....	7
2.3	Vaihto-omaisuus	8
2.4	Rahoitusomaisuus.....	11
3	Arvopaperit verotuksessa – omaisuuslajin valinta, verokohtelu ja ilmoittaminen	13
3.1	Käyttöomaisuus.....	13
3.2	Muu omaisuus.....	17
3.3	Vaihto-omaisuus arvopaperit.....	18
3.4	Rahoitusomaisuus arvopaperit	19
4	Produktin suunnittelu ja toteutus.....	21
4.1	Lähtötilanteen kuvaus	21
4.2	Tiedonhakuprosessi	22
4.3	Produktin toteutus	24
5	Pohdinta	29
5.1	Produktin arviointi ja hyödynnettävyys.....	29
5.2	Produktin kehittämissuhteet.....	30
5.3	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	30
	Lähteet.....	32
	Liitteet	35
	Liite 1. Arvopaperit hallussa – opas kirjanpidon ja verotuksen käytäntöihin	35

1 Johdanto

Sijoittaminen on yleistynyt viime vuosina merkittävästi myös yritysmaailmassa. Yhä useammat yritykset hakevat tuottoa sijoittamalla ylimääräisiä varojaan osakkeisiin, rahastoihin ja muihin sijoitusinstrumentteihin. Tämä kehitys näkyy konkreettisesti tilitoimistojen arjessa, kun asiakkaiden sijoitustoimet muodostavat kasvavan osan kirjanpidon ja verotuksen käsiteltävistä kokonaisuuksista.

Sijoitusten käsittely edellyttää tarkkaa arviointia ja perehtymistä, sillä eri arvopapereiden ominaispiirteet, käyttötarkoitus ja omistusaika vaikuttavat merkittävästi siihen, miten ne kirjataan ja raportoidaan. Kirjanpitoa ja verotusta koskevien säädösten tunteminen vaatii tilitoimistolta ajantasaista osaamista ja kykyä soveltaa lainsäädäntöä käytännön tilanteisiin.

Opinnäytetyöni sai alkunsa käytännön haasteesta, johon olen törmännyt tilitoimistotyössäni. Arvopapereiden luokittelu eri omaisuuslajeihin ei ole yksiselitteistä ja arvioinnissa on huomioitava, että kirjanpitoa ja verotusta säätelevät omat, toisistaan poikkeavat lakikokonaisuutensa. Mikäli omaisuuslaji määritellään virheellisesti sijoitustoiminnan tarkoituksen perusteella, voi se aiheuttaa verotuksellisia riskejä ja johtaa merkittäviin seuraamuksiin. Toiminnan oikean luonteen tunnistaminen edellyttää huolellista taustatyötä ja selkeää dokumentointia, jotta tehdyt ratkaisut ovat perusteltavissa myös ulkopuolisen tarkastelun yhteydessä.

Kirjanpitäjän rooli on muuttunut yhä asiantuntijakeskeisemmäksi. Arvopapereiden oikea luokittelu on olennainen osa tätä asiantuntijatyötä ja kirjanpitäjän tehtävänä on ohjata asiakasta ymmärtämään eri vaihtoehtojen vaikutukset kokonaisvaltaisesti. Tästä syystä tarkastelen opinnäytetyössäni sijoitustoiminnan luonnetta, sekä omaisuuslajien määrittelyä kirjanpidon ja verotuksen näkökulmista erillisinä, mutta toisiinsa kytkeytyvinä kokonaisuuksina.

1.1 Opinnäytetyön tavoite, merkitys ja rajaukset

Opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisena työnä tilitoimiston toimeksiannosta. Työn päätavoitteena on laatia opas, joka kokoaa keskeiset arvopaperikauppaan liittyvät kirjanpidolliset ja verotukselliset näkökulmat selkeäksi ja helposti hyödynnettäväksi kokonaisuudeksi. Oppaan tarkoituksena on tukea koko työyhteisöä. Se toimii perehdytysmateriaalina uusille työntekijöille ja apuvälineenä kokeneille asiantuntijoille. Lisäksi opas edistää neuvontatyön laatua, parantaa ennakoivia ja lisää varmuutta sijoitustoimintaan liittyvien kysymysten käsittelyssä.

Toimeksiantajayrityksen henkilöstö koostuu taloushallinnon asiantuntijoista, joiden osaaminen perustuu sekä koulutukseen, että käytännön kokemukseen. Työyhteisössä toimii sekä pitkän uran tehneitä, että vastavalmistuneita ammattilaisia, joka tuo mukanaan monipuolista osaamista.

Verotuksen ja kirjanpidon tuntemus on keskeinen osa tilitoimistotyötä, sillä ne liittyvät olennaisesti asiakasyritysten toiminnan ohjaamiseen ja neuvontaan.

Sosiaalisen vastuullisuuden näkökulmasta on tärkeää, että kaikilla työntekijöillä on tasavertaiset mahdollisuudet kehittää osaamistaan taustasta tai kokemuksesta riippumatta. Yhdenvertaiset oppimismahdollisuudet tukevat työhyvinvointia ja varmistavat, että asiakasyritykset saavat laadukasta ja asiantuntevaa palvelua kaikilta työntekijöiltä. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 9.1.)

Kirjanpidon automatisointi on jo nyt vähentänyt manuaalisen työn määrää ja teknologian kehitys tulee muuttamaan työnkuvaa entisestään lähivuosina. Ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen on olennaista, jotta työntekijät voivat vastata muuttuviin vaatimuksiin. (Liappis ym. 2019, 9.1.) Oppaan laatiminen tukee osaamisen tasaista jakautumista ja tarjoaa konkreettisen välineen asiantuntijuuden kehittämiseen tilitoimistotyössä.

Tietoperustassa käsitellään arvopapereiden kirjanpidollisia ja verotuksellisia käsittelyperiaatteita, jotka muodostavat oppaan sisällön. Arvopapereita on monenlaisia ja niiden verokohtelu vaihtelee tyyppin mukaan. Tämän vuoksi tässä opinnäytetyössä arvopaperit on rajattu koskemaan seuraavia lajeja: osakeyhtiön osakkeet, sijoitusrahasto-osuudet, ETF-rahastot, warrantit, termiinit, optiot, joukkovelkakirjat sekä kapitalisaatiosopimukset.

Arvopapereiden kirjaamista ja arvostamista ohjaavat eri lait yhtiön kokoluokan ja yhtiömuodon mukaan. Opas on rajattu koskemaan pien- ja mikrokokoisia osakeyhtiöitä, sillä toimeksiantajan asiakaskunta koostuu pääasiassa tämän kokoluokan yrityksistä. Rajaus varmistaa, että oppaan sisältö on kohdennettu ja pysyy hyödyllisenä kohderyhmälle.

Elinkeinoverolaissa (laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360) omaisuuslajit jaetaan viiteen luokkaan, jotka ovat rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuus, käyttöomaisuus, sijoitusomaisuus ja muu omaisuus. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä sijoitusomaisuutta, koska sitä voi olla vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksilla (elinkeinoverolaki 11 §).

Liappiksen ja muiden (2019, 7.1) mukaan taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa ovat jääneet yritysvastuukeskusteluissa usein taka-alalle. Taloudellisesta vastuullisuudesta puhuttaessa viitataan tavallisesti osakeyhtiölakiin, jonka mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille. Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa on kuitenkin syytä nähdä tätä laajempana kokonaisuutena, joka kattaa muutakin kuin pelkän voiton tavoittelun. (Liappis ym. 2019, 7.1.)

Yrityksen toiminnan tulisi perustua kestäväälle pohjalle, jossa otetaan huomioon sekä sisäiset että ulkoiset sidosryhmät. Taloudellisen vastuun keskeinen periaate on vastuullinen toiminta yhteiskuntaa kohtaan. Tämä tarkoittaa muun muassa oikea-aikaisia ja asianmukaisia suorituksia

sidosryhmille, sekä verojen maksamista lainmukaisesti ja ajallaan. Vastuullinen veronmaksu ei ole pelkästään velvollisuus, vaan myös osoitus yrityksen luotettavuudesta ja yhteiskunnallisesta sitoutumisesta. (Liappis ym. 2019, 7.1.)

Alkuvuonna mediassa on keskusteltu hyväksyttävän verokonsultoinnin ja veronkierron rajasta. Verohallinto on ottanut aktiivisesti kantaa asiaan ja järjestänyt webinaareja taloushallinnon asiantuntijoille, korostaen heidän rooliaan mahdollisina avustajina vero- ja talousrikoksissa. Tavoitteena on ollut lisätä tietoisuutta siitä, ettei asiantuntemusta käytetä tahattomasti väärin. Mikäli asiantuntijat eivät tunne verolainsäädäntöä riittävän hyvin, he eivät myöskään kykene tunnistamaan riskejä, jotka voivat johtaa lainvastaisiin toimiin.

Tämän opinnäytetyön produktina syntyvän oppaan tarkoituksena on osaltaan vastata tähän haasteeseen. Se vahvistaa tilitoimiston asiantuntijoiden osaamista arvopapereiden käsittelyssä erityisesti verotuksen näkökulmasta.

Tekoälyä on hyödynnetty työn aikana yksittäisten lauseiden muotoilussa ja tekstin yhtenäistämässä.

2 Arvopaperit kirjanpidossa – lainsäädäntö ja käytännön käsittely

Arvopapereiden kirjanpidollisen käsittelyn perustana on ymmärrys siitä, mihin tarkoitukseen yhtiö on ne hankkinut. Tämä edellyttää keskustelua ja yhteistyötä asiakkaan kanssa, jotta hankintojen taustat ja tavoitteet voidaan ymmärtää riittävän tarkasti. Asiakkaan liiketoiminnan tunteminen, sekä hankintojen taustatekijöiden ymmärtäminen ovat keskeisiä tekijöitä oikean tililuokituksen ja kirjanpidollisen käsittelytavan valinnassa.

Arvopaperit luokitellaan eri omaisuuslajeihin niiden käyttötarkoituksen perusteella, mikä puolestaan määrittää sen, mihin kohtaan tasetta ne kirjataan. Kuten kuvasta 1 käy ilmi, vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja on useita ja oikean omaisuserän määrittäminen saattaa aiheuttaa tulkinnanvaraisuutta erityisesti tilanteissa, joissa sijoituksen tyyppi tai käyttötarkoitus ei ole yksiselitteinen.

Esimerkki Yritys X Oy, Y-tunnus 1234567-8		
Tase		
VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	20 000,00	10 000,00
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	20 000,00	10 000,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	35 000,00	20 000,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	35 000,00	20 000,00
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	100 000,00	100 000,00
Osuudet omistusyhteisyhteisöissä	10 000,00	10 000,00
Muut osakkeet ja osuudet	50 000,00	45 000,00
Sijoitukset yhteensä	160 000,00	155 000,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Muu vaihto-omaisuus	110 000,00	80 000,00
Vaihto-omaisuus yhteensä	110 000,00	80 000,00
Pitkäaikaiset saamiset		
Laina saamiset	10 000,00	20 000,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	10 000,00	20 000,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	130 000,00	90 000,00
Siirtosaamiset	40 000,00	35 000,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	170 000,00	125 000,00
Rahoitusarvopaperit		
Muut osakkeet ja osuudet	5 000,00	5 000,00
Muut arvopaperit	8 000,00	7 000,00
Rahoitusarvopaperit yhteensä	13 000,00	12 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	150 000,00	180 000,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	668 000,00	602 000,00

Kuva 1. Arvopapereiden omaisuserät yhtiön taseessa (mukailen kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339 1:6 §)

Arvopaperin kirjaaminen taseen pysyviin vastaaviin edellyttää, että arvopaperi on tarkoitettu pitkäaikaiseen omistukseen ja sen odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena (kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 4:3 §). Sen sijaan vaihtuviin vastaaviin kirjattava arvopaperi on tyypillisesti hankittu lyhytaikaiseen omistukseen, esimerkiksi sijoitustoimintaa tai investointeja varten (kirjanpitolaki 4:4 §). Kun arvopaperista luovutaan tai siitä saadaan tuloa, käsitellään tapahtuma tuloslaskelmassa sen omaisuuslajille tyypillisen kirjaustavan mukaisesti.

Arvopaperit jaetaan lisäksi liiketoiminnallisen käyttötarkoituksen perusteella eri omaisuuseriin, jotka ovat vaihtuvien vastaavien rahoitusomaisuus tai vaihto-omaisuus, sekä pysyvien vastaavien sijoitusomaisuuteen, joita ovat muut arvopaperit sekä käyttöomaisuusosakkeet (Nieminen 10.10.2024). Oikea kirjanpitokäsittely perustuu siihen, että omaisuuslajien erot tunnistetaan ja ymmärretään mitä nämä käytännössä tarkoittavat. Vasta tämän jälkeen voidaan varmistua siitä, että arvopaperit on käsitelty oikein niin taseessa, tuloslaskelmassa kuin tilinpäätöksessäänkin.

Arvopaperin omaisuuslaji voi muuttua ajan kuluessa sen jälkeen, kun se on ensimmäisen kerran kirjattu kirjanpitoon. Kirjanpitolain 3 luvun ja 2 pykälän mukaan yrityksen tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva sen lukijalle, minkä vuoksi arvopaperin omaisuuslajin määrittelyä tulee arvioida jokaisella tilikaudella erikseen.

Asiakkaan kanssa käydyssä keskustelussa on huomioitava, että arvopaperin käyttötarkoituksen määrittelee ensisijaisesti asiakas itse. Kirjanpitäjän tehtävänä on puolestaan kertoa, mitä tämä tarkoittaa kirjanpidon ja tilinpäätöksen näkökulmasta. Kirjanpidon tulee aina perustua tositteisiin, jotka kuvaavat liiketapahtumien sisällön selkeästi (Kirjanpitolautakunta 2021, 5–6). Nykyisin, kun liiketapahtumat ovat yhä monimuotoisempia, tositteiden tulee usein sisältää lisäperusteluja tai selvityksiä sille, miksi kirjaukset on tehty valitulla tavalla (Kirjanpitolautakunta 2021, 7).

Arvopaperin hankinta ei yksinään kerro sen käyttötarkoitusta, minkä vuoksi asiakkaan kanssa käydyt keskustelut olisi hyvä dokumentoida. Dokumenttiin voidaan pyytää asiakkaan kuittaus, tai vaihtoehtoisesti pyytää asiakasta laatimaan oma kirjallinen suunnitelma arvopaperin liiketoiminnallisesta tarkoituksesta. Tällainen dokumentaatio toimii perusteluna valitulle kirjaustavalle ja voi olla tarpeen esimerkiksi tilintarkastuksen tai viranomaisvalvonnan yhteydessä.

2.1 Käyttöomaisuusosakkeet

Arvopaperit, jotka on hankittu yhtiön pitkäaikaiseen omistukseen ja joiden on tarkoitus tuottaa yhtiölle tuloa useampana tilikautena omistussuhteen perusteella, kirjataan yhtiön pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeisiin (kirjanpitolaki 4:3 §).

Käyttöomaisuusosakkeille on ominaista, että ne ovat kytköksissä suoraan yhtiön liiketoimintaan. Niiden ensisijainen tarkoitus ei ole tuottaa sijoitustuottoa, kuten osinkoja ja arvonnousua, vaan tukea ja edistää yrityksen varsinaista elinkeinotoimintaa. Tällaisia osakkeita ovat esimerkiksi tytäryhtiöiden- ja omistusyhteisyriyten osakkeet tai sellaiset, joiden toimiala on lähellä yhtiön omaa toimintaa ja joiden omistaminen tukee yhtiön liiketoimintaa strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (HE 92/2004 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi, 3.) Käyttöomaisuusosakkeen määrittelyssä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että vaikka määräysvallan perusteella yhtiö luokiteltaisiin kirjanpitolain 1 luvun 5 pykälän mukaan tytäryhtiöksi, tämä ei vielä automaattisesti tarkoita, että kyseinen yhtiö kuuluu omistavan yhtiön käyttöomaisuusosakkeisiin kirjanpidossa.

Kirjanpitolautakunta on antanut päätöksen hakijan tekemään lausuntopyyntöön (Kirjanpitolautakunta 1014/6.2.1989) jossa on käyty tarkemmin läpi sitä, milloin käyttöomaisuusosakkeelle tunnusomainen liiketoiminnallinen yhteys täyttyy. Lausunnossa todetaan, että tytäryhtiön osakkeet voidaan lukea käyttöomaisuuteen silloin, kun ne on hankittu tuottamaan pitkäaikaista hyötyä usean tilikauden ajan. Tytäryhtiön osakkeiden tulee olla yhtiölle joko liiketoiminnallisesti välttämättömiä, tai muuten olennaisesti hyödyllisiä, jotta ne voidaan katsoa käyttöomaisuusosakkeiksi. Lausunnossa tuodaan myös esille, että kun pohditaan eroa muiden sijoitusten ja käyttöomaisuuden välillä, tulee tarkastella koko konsernin toimintaa ja mikä toiminnallinen osa tytäryhtiöllä on emon varsinaisessa liiketoiminnassa. (Kirjanpitolautakunta 1014/1989.) Vaikka Kirjanpitolautakunnan antama lausunto on jo vuodelta 1989, ei käyttöomaisuusosakkeiden perimmäinen määritelmä ole muuttunut, kun katsotaan esimerkiksi hallituksen esityksiä vuosilta 2004 (HE 92/2004 vp, 3) ja 2008 (HE 176/2008 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta, 2), joita käydään vielä tarkemmin läpi käyttöomaisuusosakkeiden verotusta käsiteltävässä kappaleessa.

Kirjanpidon kannalta olennaista on varmistaa, että käyttöomaisuuteen kirjattavien osakkeiden edellytykset täyttyvät, jonka vuoksi tästä onkin suositeltavaa keskustella asiakkaan kanssa jo siinä vaiheessa, kun tytäryhtiön perustaminen on vasta suunnitelmassa.

Taseen pysyvät vastaavat jaetaan kolmeen pääluokkaan, jotka ovat aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset. Käyttöomaisuusosakkeet kirjataan sijoitusten alla oleville kirjanpito tileille omistustarkoituksen perusteella, eli osuuksiin konserniyrityksissä, osuuksiin omistusyhteisyriyksissä tai muihin osakkeisiin ja osuuksiin. (kirjanpitoasetus 1:6 §.)

Pysyvien vastaavien arvostuksessa noudatetaan kirjanpitolain 5 luvun 13 pykälää, jonka mukaan sijoitukset tulee arvostaa tilinpäätöshetkellä alimman arvon periaatteen mukaisesti. Tilinpäätöksessä esitettävä sijoitusomaisuus tulee siis arvostaa hankintahinnan mukaisesti, tai mikäli sen

todennäköinen luovutushinta on tätä alempi, tulee tästä tehdä arvonalennuskirjaus. Arvonalentumisen kirjataan tuloslaskelman Rahoitustuotot ja -kulut -tiliryhmään kuuluvalla Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista -tilille. Mikäli tehty arvonalennus osoittautuu myöhemmillä tilikausilla aiheettomaksi, arvonalennuskirjausta tulee oikaista kirjaamalla se Arvonalentumisten palautukset -tilille (kirjanpitolaki 5:16 §).

Käyttöomaisuusosakkeen myyntihetkellä osake kirjataan pois taseesta hankintahinnan mukaisesti. Kirjauksessa tulee ottaa huomioon mahdollinen aiemmin tehty arvonalennus. Mikäli arvonalennus on tehty, se palautetaan myyntikirjauksen yhteydessä takaisin taseeseen. Vastakirjauksena tuloslaskelmassa käytetään Pysyvien vastaavien arvonalentumisten palautukset -tili. Myyntiin liittyvät mahdolliset kulut sekä syntyvät luovutusvoitto tai -tappio kirjataan tuloslaskelman Rahoitustuotot ja -kulut -tiliryhmän asianomaisille tileille.

2.2 Muut osakkeet ja osuudet

Nimensä mukaisesti muut osakkeet ja osuudet on sellaista omaisuutta, joka ei kuulu yhtiön, rahoitus- käyttö tai vaihto-omaisuuteen. Toisin sanoen kyseessä on omaisuus, joka ei suoraan palvele yhtiön varsinaista liiketoimintaa.

Kirjanpitolain 4 luvun 3 §:n mukaan muut osakkeet ja osuudet kirjataan pysyviin vastaaviin. Kirjanpitolaki ei varsinaisesti tunne termiä muut osakkeet ja osuudet, mutta muun omaisuuden kirjaustapa voidaan perustella sillä, että vaihtuviin vastaaviin saa lain mukaan kirjata vain vaihto- ja rahoitusomaisuutta. Mikäli arvopaperit eivät myöskään palvele yhtiön liiketoimintaa, jolloin ne olisivat vaihto-omaisuutta tai ole hankittu lyhytaikaisia investointitarpeita varten eli rahoitusomaisuutta, on perusteltua kirjata nämä pitkäaikaiseen omistukseen tarkoitettuun varallisuuteen, eli muuhun omaisuuteen (Ojala 3.3.2022).

Edellä lueteltuihin seikkoihin nojautuen, pohdittaessa kuuluvatko arvopaperit muuhun omaisuuteen, hyvä lähtökohta on lähteä rajaamaan pois ne käyttötarkoitukset, joita varten arvopapereita ei ole hankittu.

Kirjanpidossa muun omaisuuden alaiset sijoitukset käsitellään vastaavalla tavalla kuin edellä kuvatut käyttöomaisuusosakkeet. Muun omaisuuden arvopaperit merkitään taseen pysyvien vastaavien Muut osakkeet ja osuudet- tiliryhmän asianmukaisille tileille hankintahinnan mukaan.

Muuhun omaisuuteen kirjatut arvopaperit tulee arvostaa tilinpäätöspäivänä alimman arvon periaatteen mukaan joko hankintahintaan tai tätä alempaan markkina-arvoon (kirjanpitolaki 5:13 §). Mikäli arvonalennus on tarpeen tehdä, kirjataan se tuloslaskelman Rahoitustuotot ja kulut -tiliryhmän Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista -tilille. Mikäli myöhemmin todetaan, että tehty

arvonalennus on aiheeton, oikaisu tehdään vastaamaan kulloisenkin tilinpäätöshetken arvoa, eli hankintahintaa tai sitä alemmaa markkina-arvoa (kirjanpitolaki 5:16 §).

Mikäli muun omaisuuden arvopapereita myydään, tulee ottaa huomioon mahdollinen aiemmin tehty arvonalennus. Myyntikirjauksessa arvopaperi poistetaan pysyvistä vastaavista sen hankintahinnan mukaisesti, ja arvonalentumisen palautus kirjataan tuloslaskelman Rahoitustuottojen- ja kulujen -tiliryhmän Pysyvien vastaavien arvonalentumisten palautukset -tilille. Mahdolliset myyntikulut, luovutusvoitto tai -tappio kirjataan tuloslaskelman Rahoitustuotot ja -kulut -tiliryhmän asianomaisille tileille.

2.3 Vaihto-omaisuus

Kirjanpitolain 4 luvun 4 §:n mukaan ”Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet”. Vaihto-omaisuus kuuluu siis yrityksen normaaliin tuotanto- ja myyntiprosessiin, ja siihen kirjataan yrityksen hankkimat, myyntiin tarkoitetut tuotteet. Arvopaperit voidaan luokitella vaihto-omaisuuteen, kun ne on hankittu nimenomaan edelleen myynti tarkoituksessa, eli liiketoimintaa varten (Nieminen 10.10.2024). Jotta arvopapereiden kirjanpidon käsittelylle on riittävät perusteet, on kuitenkin ensin erikseen tarkasteltava, millä edellytyksin arvopapereiden kaupankäynti katsotaan yrityksen liiketoiminnaksi.

Kirjanpitolautakunta on lausunnossaan (1735/24.8.2004) ottanut kantaa liiketoiminnan ja muun toiminnan väliseen rajanvetoon yleisellä tasolla. Käytännössä Kirjanpitolautakunta on määrittänyt rajaehdot sille, miten rahoitusomaisuuden tuotot ja kulut tulee kirjata, sekä sen, että muihin tuottoihin kirjattavien tuottojen ehdot ovat lain mukaan sen verran rajatut, että mikäli arvopaperikauppa katsotaan liiketoiminnaksi, tulee tapahtumat kirjata liikevaihtoon. Lisäksi lautakunta korostaa, että vaihto-omaisuuteen voidaan lukea vain sellaiset arvopaperit, joiden omistaminen liittyy yhtiön varsinaiseen liiketoimintaan ja toiminnan välisissä rajanvedoissa tulee aina käyttää tapauskohtaista harkintaa. (Kirjanpitolautakunta 1735/24.8.2004.)

Kirjanpitolain 4 luvun 1 §:n mukaan liikevaihtoon luetaan myynnistä saadut tuotot. Tämän määritelmän perusteella liikevaihdon käsite on melko suppea, eikä Kirjanpitolautakunta ottanut siihen kantaa myöskään lausunnossaan 1735/24.8.2004. Näin ollen liiketoiminnan tunnusmerkkejä on tarkasteltava myös kirjanpitosäännösten ulkopuolelta.

Oikeuskäytäntöjen pohjalta elinkeinotoiminnalle tunnusomaista on, että liiketoiminta on jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, voittoa tavoittelevaa ja riskin ottavaa (Verohallinto 2024a). Nämä piirteet auttavat hahmottamaan, milloin kyse on varsinaisesta liiketoiminnasta, mutta on muistettava, että näitä tulee tarkastella kokonaisuuteen, kuten Kirjanpitolautakunta painotti lausunnossaan 1735/24.8.2004.

Liiketoiminta, eli yhtiön toimiala ja sen tarkoitus tulee kaupparekisterilain (kaupparekisterilaki 23.3.2023/564) 1 luvun 4 §:n mukaan ilmoittaa rekisteriviranomaiselle eli Patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhtiön hallinnon vastuulla on huolehtia siitä, että sen kaupparekisteriotteen toimialaluokituksissa on maininta arvopaperikaupasta, mikä puoltaa sen kuuluvan yhtiön liiketoimintaan.

Yhteenvedona todettakoon, että vaihto-omaisuuteen kirjattavan arvopaperikaupan kulmakivi on siinä, että toiminta täyttää liiketoiminnan tunnusmerkit. Liiketoiminnan tunnusmerkkien täyttymistä on aina perusteltava kokonaisuutena, ja yhtiön tulee pystyä osoittamaan nämä sekä hallinnollisesti että käytännössä. Vasta tällöin arvopaperikauppa voidaan perustellusti käsitellä kirjanpidossa vaihto-omaisuutena.

Asiakasneuvonnassa arvopapereiden vaihto-omaisuuden tunnusmerkit voivat aiheuttaa ristiriitaisen kuvan asiakkaalle omasta sijoitustoiminnastaan. Asiakas saattaa tulkita esimerkiksi aktiivisen kaupankäynnin automaattisesti tarkoittavan, että hänen jokapäiväinen sijoitustoimintansa kuuluu vaihto-omaisuuteen, tai päinvastoin olettaa harvemmin toteutuvan kaupankäynnin estävän sen. Kirjanpitäjän tehtävänä onkin käydä asiakkaan kanssa läpi tunnusmerkit yksityiskohtaisesti ja yhdessä arvioida toimintaa näiden perusteella kokonaisuutena.

Arvopaperit kirjanpidossa-kappaleessa todettiin, että arvopaperin omaisuuslajin valinnan perusteet on syytä dokumentoida. Vaihto-omaisuusluokassa tämä korostuu erityisesti, sillä rajanveto liiketoiminnallisen arvopaperikaupan ja muun sijoitustoiminnan välillä voi olla tulkinnanvarainen. Dokumentointi tarkoittaa esimerkiksi sijoitussuunnitelman laadintaa ja ylläpitoa. Ylläpitämisellä tarkoitetaan sitä, miten sijoitustoimintaa harjoitetaan, esimerkiksi jatkuvan seurannan tai markkina-analyysojen perusteella. Vaikka liiketoiminnassa aktiivisuus on olennainen peruste ja sijoitustoiminnankin tulee näin ollen olla laajaa, ei se aina tarkoita konkreettisia tapahtumia. Aktiivisuus voi näkyä esimerkiksi suunnitellussa ja markkinaseurannassa, jotka ohjaavat sijoituspäätöksiä, eli aktiivisuuden merkitys ei ole pelkkien toteutuneiden kauppajen lukumäärä. Vaihto-omaisuuteen kirjattavien arvopapereiden tulee olla taloudellisesti riskinottavia, eli näissä on mahdollisuus voittoon, mutta myös riski tappioon. Arvopaperin tulee olla voittoa tavoitteleva, vaikka voittoa ei syntyisikään. Näihin pohjautuen suunnitelmassa olisi hyvä kertoa millä perusteilla sijoituskohteet valitaan. Suunnitelma tulisi olla esimerkiksi hallituksen hyväksymä ja allekirjoittama, jolloin sitä voidaan pitää myös osana yrityksen strategiaa, mikä vahvistaa sijoitustoiminnan suunnitelmallisuutta.

Kirjanpidossa arvopapereiden ostot ja myynnit kirjataan tuloslaskelman puolella arvopapereiden liikevaihdon ja -ostojen tileille. Arvopapereista syntyvät tuotot ja menot, kuten osingot, kaupankäynti kulut ja luovutusvoitot tai tappiot kirjataan samoihin tiliryhmiin, eriteltyinä omille tileilleen.

Arvopaperit, jotka kuuluvat vaihto-omaisuuteen, esitetään taseessa kohdassa Muu vaihto-omaisuus, jossa ne kirjataan arvopapereille tarkoitettulle tilille. Vaihto-omaisuus muodostuu kulloisenkin hetken arvopaperiomistuksen mukaisesta saldosta, joten ostojen ja myyntien tapahduttua tulee tehdä myös varaston muutoskirjaus. Arvopaperin osto kirjataan tuloslaskelman Arvopapereiden ostot -tilille ja vastakirjaus tehdään pankkitililtä. Samassa kirjauksessa arvopaperi siirretään taseen muuhun vaihto-omaisuuteen, jonka vastakirjauksena on Muun vaihto-omaisuuden varastonmuutos -tiliä. Kun arvopaperi myydään, sen myyntihinta kirjataan Arvopapereiden myynti -tilille ja vastatilinä käytetään pankkitiliä. Samassa kirjauksessa arvopaperi kirjataan pois Muun vaihto-omaisuuden varastonmuutos -tililtä vastatilinään taseen Muu vaihto-omaisuus -tili. Kun kirjanpito noudattaa tätä kirjausketjua, kirjanpidon tulokseen realisoituu vain arvopapereista saadut voitot tai tappiot.

Jotta varastonmuutoskirjauksen oikeellisuudesta voidaan varmentaa, tulee taseen ja tuloslaskelman tilien täsmätä. Täsmäytys lasketaan vähentämällä kuluvan tilikauden vaihto-omaisuuden yhteissummasta edellisen tilikauden vaihto-omaisuuden yhteissumma. Erotuksen tulee vastata tuloslaskelman ostojen alla esitettävän varaston muutostilin yhteissummaa.

Tilinpäätöksessä vaihto-omaisuus arvostetaan lähtökohtaisesti alimman arvon mukaan (kirjanpitolaki 5:6 §). Mikäli vaihto-omaisuudessa on tilinpäätöshetkellä arvopaperiomistuksia, joiden markkina-arvo on alhaisempi kuin kirjanpidon hankintahinta, tulee arvopapereihin kirjata arvonalennus. Arvonalennuksen määrä kirjataan taseen vaihto-omaisuudesta pois ja vastaavasti tuloslaskelman arvopapereiden ostot -tiliryhmästä löytyvään Muiden vaihto-omaisuusvarastojen arvonalennus -tiliin. Myöhemmin myyntikirjauksessa tulee ottaa huomioon, että mahdollinen arvonalennuskirjaus tulee ensin purkaa takaisin tuloslaskelman kautta taseen vaihto-omaisuuteen, muuten toteutunut myyntivoitto tai tappio ei realisoidu kokonaisvaikutukseltaan oikein kirjanpidossa.

Kirjanpitolaki edellyttää, että mikäli aikaisemmin tehty arvonalennuskirjaus osoittautuu aiheettomaksi, tulee tämä oikaista (kirjanpitolaki 5:16 §). Oikaistava kulukirjaus voi tulla eteen esimerkiksi tilinpäätöshetkellä, mikäli markkina-arvo on noussut edellisestä tilinpäätöshetkestä, muttei ylittänyt hankintahintaa, tulee markkina-arvojen erosta tehdä oikaisu Arvonalentumisten palautukset -tilin kautta.

Kirjanpidon tase-erät kuvaavat kunkin tilin ajankohtaisen sisällön yksilöllisesti ja niiden käyttö lisää kirjanpidon läpinäkyvyyttä. Vaihto-omaisuuteen luokiteltu arvopaperikauppa on laajaa ja liiketapah-tumia on yleensä useita kuukaudessa, joten tase-erien käytön merkitys korostuu kirjanpidon yhteydessä. Kun tase-erien käyttö on johdonmukaista ja siinä esitetään vain olemassa olevat omistukset arvonalentumisineen, sujuvoittaa se kirjanpidon työtä. (Merikanto 6.3.2025).

2.4 Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuuteen kirjattavien arvopapereiden tulee kirjanpitolain 4 luvun ja 4 pykälän mukaan olla hankittu lyhytaikaiseen omistukseen. Lähtökohtaisesti lyhytaikaisuudella tarkoitetaan, että arvopaperi omistetaan enintään vuoden verran (kirjanpitolaki 4:7 §).

Kirjanpitolain 4 luvun 4 §:n määritelmä rahoitusomaisuuden lyhytkestoisuudesta ei kuitenkaan ole ainoa peruste arvopaperin kirjauksessa vaihtuviin vastaaviin, koska laissa viitataan omistuksessa termiin tilapäinen. Korkeimman hallinto-oikeuden antama päätös (KHO 2013:69) on merkittävä ennakkotapaus, mitä voidaan käyttää, kun arvioidaan rajanvetoja rahoitusomaisuuden määrittämisessä.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsitellyssä tapauksessa X Oy oli hankkinut sijoitusrahasto-osuuksia elinkeinotoiminnastaan saaduilla varoilla, ja näiden tuottojen rahat oli tarkoitus käyttää tuleviin investointeihin. Tapauksesta poikkeuksellisen rahoitusomaisuuden määritelmään teki se, että varat olivat olleet yhtiön hallussa puolestatoista vuodesta kolmeen vuoteen. (KHO 2013:69.)

Ratkaisussa vedottiin myös lakiin elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360 9 §), jonka mukaan ”Rahoitusomaisuutta ovat rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit sekä muut sellaiset rahoitusvarat”. KHO totesi tässä, että rahoitusomaisuuteen kuuluvat myös tilapäisesti sijoitetut varat, jotka ovat syntyneet elinkeinotoiminnan liiketoiminnasta saaduista tuloista, eikä X Oy:n sijoitusrahasto-osuudet olleet kohtuuttoman suuria verrattuna yhtiön liikevaihtoon. (KHO 2013:69.)

KHO:n ratkaisun perusteluissa nostettiin esille lisäksi se, että X Oy oli käyttänyt sijoitusrahasto-osuuksissa olleet varat edellisten tilikausien tappioiden kattamiseen, sekä merkittäviin liiketoiminnassa käyttämiinsä kalustoinvestointeihin, joka puoltaa sitä, että sijoitukset tuli lukea liiketoiminnan rahoitusomaisuuteen. (KHO 2013:69.)

Vaikka rahoitusomaisuuden tunnusmerkit lähtevät kirjanpito- ja elinkeinotuloverolaeista, voidaan KHO:n (2013:69) antaman ratkaisun perustelujen näkökulmasta pohtia selvästi laajemmin, täyttääkö yrityksen hallussa olevat arvopaperit rahoitusomaisuuden tunnusmerkit. Rahoitusomaisuuteen kirjattavien arvopapereiden tunnusmerkkeinä voidaan näin ollen pitää sijoitusten lyhytkestoisuutta, sijoitettujen varojen alkuperää elinkeinotoiminnan liikevoitoista, sijoitusten kohtuullista suhdetta liikevaihtoon sekä sijoitustarkoituksen tilapäisyyttä. Yksittäiset tunnusmerkit eivät kuitenkaan ole riittävä peruste omaisuuslajin valintaan, vaan arvio on tehtävä ehdottomasti kokonaisuutena.

Arvopaperit kirjataan kirjanpidossa hankintahinnan mukaisesti taseen vastaavaa puolelle lyhytaikaisiin siirtosaamisiin Rahoitusarvopaperit -tilille, eli nämä ovat yhtiön nopeasti realisoitavia likviidejä varoja.

Myyntihetkellä arvopaperi vastaavasti kirjataan pois taseesta hankintahinnalla ja siitä aiheutuneet myyntikulut, saatu voitto tai tappio kirjataan tuloslaskelman puolelle Rahoitustuotot ja -kulut -tiliryhmän asianomaisille tileille.

Taseen rahoitusomaisuuteen kirjatut arvopaperit tulee arvostaa hankintahintaan tai tätä alempaan markkinahintaan tilikausittain (kirjanpitolaki 5:2 §). Mikäli taseessa oleva arvopaperi on arvostettu hankintahintaansa ja tilinpäätöshetken markkina-arvo on tätä alempi, on siitä tehtävä arvonalennuskirjaus, joka kirjataan tuloslaskelman Rahoitustuotot- ja kulut -tiliryhmän Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista -tilille ja vastaavasti pois taseen rahoitusomaisuudesta (Nieminen 10.10.2024). Mikäli arvopaperin markkina-arvo seuraavassa tilinpäätöksessä ylittää sen hankintahinnan, tulee aiemmin tehty arvonalennus palauttaa hankintahintaan (kirjanpitolaki 5:16 §). Lisäksi tulee huomioida, että arvonalennus tulee myyntihetkellä myyntivoiton tai tappion realisoituessa ensin palauttaa taseeseen kirjaamalla se tuloslaskelman Arvonalentumisten palautukset -tilille, joka löytyy samasta tiliryhmästä kuin arvonalentumiskirjauksen tili.

Kirjanpidon käytännöntyön sujuvuuden ja läpinäkyvyyden kannalta arvopapereiden ostoja, myyntejä ja arvonalentumisia varten on pyrittävä ylläpitämään tase-erät selkeinä ja tekemään kirjaukset näihin yhteisten käytänteiden mukaisesti. Tase-erät kertovat nimenomaisesti kyseisen taseentilin ajankohtaisen sisällön yksilöllisesti eriteltynä. (Merikanto 6.3.2025.) Mikäli kirjanpito-ohjelmistossa ei ole käytössä automaattisesti muodostuvaa tase-erittelyä, on arvopapereiden seuranta syytä ylläpitää esimerkiksi Excelissä.

3 Arvopaperit verotuksessa – omaisuuslajin valinta, verokohtelu ja ilmoittaminen

Se miten arvopaperin luovutusvoitto tai tappio on kirjattu kirjanpidossa, esimerkiksi liikevaihtoon, rahoitusomaisuuden tuottoihin tai vähennetty yhtiön liikevoitosta, ei välttämättä vastaa verotuksellista käsittelyä. Kirjanpidossa arvopaperit jaettiin kahteen eri pääluokkaan, jotka jaoteltiin vielä omiin omaisuuseriin hankintatarkoituksen mukaan. Elinkeinoverolaisissa omaisuuslajeja on viisi: rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuus, käyttöomaisuus, sijoitusomaisuus ja muu omaisuus. Nämä vastaavat osittain kirjanpidon omaisuusluokkia, mutta eivät ole täysin yhdenmukaisia. Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä sijoitusomaisuutta, koska sitä voi olla vain raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksilla (elinkeinoverolaki 11 §). Kirjanpitoa ohjaa kirjanpitolaki ja verotusta verolainsäädännöt, joten arvopaperin merkitseminen tiettyyn omaisuuserään kirjanpidossa ei automaattisesti määritä sen verotuksellista luonnetta. Verotuksellinen omaisuuslaji onkin syytä arvioida erikseen. (Hautamäki 6.5.2025.) Kun omaisuuslaji on määritetty, tulee vielä selvittää, miten sen verotus käytännössä toteutuu, mikä ei kaikissa tapauksissa ole niin suoraviivaista kuin voisi ensiksi olettaa.

Verotuksessa saattaa tulla eteen tilanteita, joissa lain tulkinta ei ole aina yksiselitteistä. Tällöin verotuksellista arviointia ohjaa kokonaisuus, johon kuuluvat lainsäädäntö ja sen esityöt, Verohallinnon ohjeistukset, sekä oikeuskäytäntö, kuten korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut. Näiden seuraaminen on tärkeää, jotta verotukselliset ratkaisut perustuvat ajantasaiseen ja oikeaan tietoon.

Kirjanpitäjän ammattitaitoon kuuluu verolainsäädännön hyvä tuntemus ja sen soveltaminen käytännön tilanteissa. Asiakasneuvonnassa on tärkeä osata ohjata asiakasta ja tuoda erilaiset verotukselliset seikat esille. Kirjanpidon osiossa esiin nostettu huolellinen pohjatyö ja dokumentointi arvopapereiden omistuksen luonteesta antaa hyvät suuntaviivat, miten arvopaperit voidaan käsitellä yhtiön verotuksessa.

Epäselvissä tilanteissa on suositeltavaa hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisu. Sen laadinnassa on tärkeää, että esitetyt tiedot ovat olennaisia, tarkkoja ja riittävän kattavia. Näin varmistetaan, että ratkaisu saadaan esille nousseeseen ongelmaan, mikä tuo ennakoitavuutta ja varmuutta niin asiakkaalle kuin kirjanpitäjälle.

3.1 Käyttöomaisuus

Elinkeinoverolain 12 §:n mukaan rahoitusarvopaperit ovat yhtiön käyttöomaisuutta, kun ne on hankittu yhtiön pysyvään käyttöön. Osakeyhtiön käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinta on verovapaata tuloa ja vastaavasti luovutustappio on vähennyskelvotonta menoa, kun ne täyttävät elinkeinoverolain 6 b §:ssä säädetty vaatimukset. (Penttilä 10.10.2024.)

Verovapauden soveltaminen osakkeiden luovutuksessa edellyttää, että luovutettavien osakkeiden on ensinnäkin elinkeinoverolain 12 §:n mukaisesti palveltava yhtiön harjoittamaa elinkeinotoimintaa. Toisekseen osakkeita voi luovuttaa verovapaasti vain osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö, pois lukien osakeyhtiö, joka harjoittaa pääomasijoitustoimintaa (elinkeinoverolaki 6.1 §). Lisäksi edellytetään, että edellä mainitun yhteisön tulee olla omistanut luovutettavan yhtiön osakkeita yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja omistusosuuden on tullut olla vähintään 10 prosenttia yhtiön osakepääomasta (elinkeinoverolaki 6 b §). Verovapauden soveltamista rajoittaa myös elinkeinoverolain 6 b §:n 2 momentin 2 kohta, jonka mukaan ”luovutuksen kohteena oleva yhtiö ei ole kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön taikka osakeyhtiön, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa”. Viimeinen huomioitava seikka on, että elinkeinoverolain 6 b §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan luovutettavan yhtiön on sijaittava Suomessa tai sellaisessa maassa, jonka kanssa Suomella on voimassa oleva verosopimus, tai sen on oltava EU-alueella toimiva yhtiö, joka täyttää emo-tytäryhtiödirektiivissä määritellyt ehdot.

Mikäli käyttöomaisuusosake täyttää edellä mainitut tunnusmerkit, luovutuksesta aiheutunut tappio on vähennyskelpoinen vain käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitoista verovuonna ja siitä seuraavina viitenä vuotena (elinkeinoverolaki 6 b §). Käyttöomaisuusosakkeet on hankittu yhtiön pysyvään käyttöön ja tukemaan yhtiön elinkeinotoimintaa, joten näistä luopuminen ei yleensä ole niille tarkoituksen mukaista. Näin ollen, mikäli käyttöomaisuudesta on aiheutunut vähennyskelvoton luovutustappio, ei yhtiö sitä useimmissa tapauksissa pääse hyödyntämään (Penttilä 10.10.2024).

Käyttöomaisuuteen lukeutuvat arvopaperit ovat yksi eniten kiistanalaisimmista aiheista yritysten ja Verohallinnon välillä. Aiheesta on annettu useita korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja, joista viimeisimmät on julkaistu aivan hiljattain. Erityisesti kolme samanaikaisesti annettua ratkaisua ovat merkittäviä, ja niiden myötä myös Verohallinto on päivittänyt ohjeistustaan. Tästä huolimatta asian tuntijat arvioivat, että käyttöomaisuusarvopaperit ovat veroriitojen yleisimpiä erimielisyyden kohteita. Omaisuuslajin keskeisin verotuksellinen etu on se, että arvopapereiden luovutusvoitot voivat tietyin edellytyksin olla verovapaita. Kiistakysymykset liittyvät ennen kaikkea siihen, katsotaanko arvopapereiden erityisesti täyttävän elinkeinoverolain 12 §:n mukaisen vaateen, jonka mukaa yhtiöiden välillä tulee olla liiketoiminnallinen kytkös. Korkein hallinto-oikeus on aikaisemmissa ratkaisuissaan käyttänyt käyttöomaisuusosakkeiden määrittelyn arvioinnissa toiminnallista ja hallinnollista yhteyttä, mutta uusimmissa ratkaisuissa on lakimuutosten myötä erityisesti painotettu miten omistetun yhtiön osakkeet palvelevat elinkeinotoimintaa edistäviä toimia. (Penttilä 10.10.2024.)

Rajanveto sen suhteen, katsotaanko osakkeet käyttöomaisuudeksi, on syytä aloittaa tarkastelemalla Verohallinnon (2024b) ohjeistusta, missä käyttöomaisuuden käsitteen määrittely lähtee elinkeinoverolaista ja sen esitöistä.

Verohallinnon (2024b) ohjeessa on otettu esille hallituksen esitys (HE 92/2004 vp, 3) jonka mukaan käyttöomaisuusosakkeille on ominaista, pitkäaikainen omistustarkoitus sekä, että niiden omistamisella tavoitellaan ensisijaisesti liiketaloudellisia hyötyjä, ei sijoitustuottoa. Yleisesti käyttöomaisuusosakkeisiin luetaan esimerkiksi tytä- ja omistusyhteisyritysten osakkeet, sekä niin sanotusti strategiset omistukset, jotka liittyvät läheisesti yhtiön omaan toimialaan ja tukevat sen elinkeinotoimintaa (HE 92/2004 vp, 3).

Toisessa Verohallinnon (2024b) ohjeessa esille nostetussa hallituksen esityksessä (HE 176/2008 vp, 2) on todettu, että elinkeinoverolain 12 §:n mukaista käyttöomaisuuden käsitettä, jonka mukaan käyttöomaisuutta on kaikki yhtiön pysyvään käyttöön tarkoitettut hyödykkeet, ei ole tarkoituksen mukaista muuttaa. Hallituksen esityksessä (HE 176/2008 vp, 2) tarkennetaan myös rajanvetoa tilanteissa, joissa osake voidaan luokitella joko käyttöomaisuusosakkeeksi tai pitkäaikaiseksi sijoitukseksi. Ratkaisevana käyttöomaisuusosakkeen tunnusmerkkinä pidetään sitä, palveleeko osakkeen omistaminen yhtiön elinkeinotoimintaa niin, että ilman kyseistä omistusta yhtiön liiketoiminnan harjoittaminen ei olisi mahdollista, eli se on välttämätön yhtiön suoritustuotannon kannalta (HE 176/2008 vp, 2).

Verohallinnon mukaan käyttöomaisuusosakkeiden käsitettä on tarkasteltava paitsi elinkeinoverolain ja sen esitöiden pohjalta, että oikeuskäytännössä muodostuneiden ratkaisujen valossa. Verohallinto viittaa erityisesti siihen, että jo hallituksen esityksissä esiin nostetut kriteerit toistuvat myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä. Näiden päätösten keskeinen lähtökohta on, että osakeomistuksen on palveltava yhtiön elinkeinotoimintaa siten, että sillä on tosiasiallista liiketaloudellista merkitystä. (Verohallinto 2024b.)

Verohallinto (2024b) korostaa, että arvioitaessa sitä täyttävätkö osakkeet käyttöomaisuusmääritelmän, tulee jokaista tapausta tarkastella yksilöllisesti ja ratkaisu tulee tehdä kokonaisuuden perusteella.

Liiketoiminnallista merkitsevyyttä tarkastellessa Verohallinnon mukaan pelkkä hallinnollinen yhteys yhtiöiden välillä ei vielä riitä täyttämään käyttöomaisuusosakkeiden edellytyksiä. Esimerkiksi toimitusjohtajapalveluiden tarjoaminen tai omistajayhtiön osakkaiden toimiminen omistuksessa olevan yhtiön hallituksessa sellaisenaan, ei osoita riittävää toiminnallista yhteyttä. Verohallinto ei myöskään näe, että talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottaminen tyttäreille olisi liiketoiminnan edistämisen valossa riittävän laajaa tai merkityksellistä. (Verohallinto 2024b.)

Vaikka Verohallinnon (2024b) lähtökohtana on, että pelkkä hallinnollinen yhteys ei riitä käyttöomaisuuden määritelmässä, korkeimman hallinto-oikeuden (KHO 2024:41) ratkaisu osoittaa, että tietyissä tilanteissa tällainen yhteys voidaan kuitenkin katsoa merkitykselliseksi osana kokonaisarviointia. Merkityksellisiksi tekijöiksi ratkaisussa nousivat muun muassa omistuksen pitkä kesto sekä se, että palveluja ei tuottanut omistajayhtiön osakkaat, vaan erikseen palkattu henkilöstö. Päätöksessä katsottiin, että hallinnolliset palvelut edistivät yhtiön taloudellisia etuja, erityisesti liiketoiminnan johtamisen ja riskienhallinnan osalta. Näiden seikkojen nojalla osakkeet katsottiin käyttöomaisuusosakkeiksi, vaikka liiketoiminnallinen yhteys ilmeni Verohallinnon mukaista yleistä linjausta epäsuoremmin. (KHO 2024:41.)

Käyttöomaisuusosakkeiden luonnetta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös ne seikat, miksi omistusrakenteen muutoksia on tehty. Pelkkä tytäryhtiön osakkeiden omistaminen ei Verohallinnon mukaan yksin riitä osoittamaan, sitä että kyseessä olisi käyttöomaisuusosake. Arvioinnissa tulee katsoa kokonaisvaltaisesti emoyhtiön käyttämää hallinnointitapaa suhteessa sen tytäryhtiöihin. (Verohallinto 2024b.)

Verohallinnon näkemyksen mukaan, mitä suuremmasta konsernista on kyse ja mitä enemmän yhtiöiden toimialat tai asiakassegmentit poikkeavat toisistaan, voi tukea tulkintaa, että osakkeet luetaan yhtiön käyttöomaisuuteen. Tällaisessa tilanteessa liiketoiminnallisen yhteyden toteaminen on yksiselitteisempää, koska konsernin emoyhtiöllä on usein strateginen rooli koko konsernin johtamisessa ja hallinnoinnissa. Verohallinnon mukaa tällöin on tyypillistä, että näitä tehtäviä hoitaa erikseen palkattu henkilökunta, joka ei koostu osakaskuntaan kuuluvista henkilöistä, jolloin omistusrakenteiden muutosten lähtökohtainen tarve ei ole ollut osakkeenomistajien oman edun tavoittelun mukainen. (Verohallinto 2024b.)

Käyttöomaisuusosakkeen verovapauden edellytysten arviointi on usein haastavaa, mikä käy ilmi jo Verohallinnon ohjeistuksen laajuudesta sekä aiheeseen liittyvistä monista tulkintakysymyksistä. Kokonaisuuden ymmärtäminen edellyttää perehtymistä paitsi verotuksen ohjeisiin, myös ajantasaiseen oikeuskäytäntöön. Tulkinnanvaraisuuden vuoksi virheellisten johtopäätöksien riski on merkittävä. Tämän vuoksi ennakkoratkaisun pyytäminen Verohallinnolta tapauskohtaisesti on usein perusteltua ja suotavaa. (Alhola 10.10.2024.)

Käyttöomaisuuden luovutus- ja purkuvoitot sekä -tappiot ilmoitetaan veroilmoituslomakkeella 6B yhteissummittain omissa kohdissaan elinkeinotulojen ja -kulujen osioissa. Verovapaat luovutusvoitot ja vähennyskelpottomat luovutustappiot ilmoitetaan liitelomakkeella 71A, ja vastaavasti veronalaiset luovutusvoitot ja verotuksessa vähennyskelpoiset luovutustappiot liitelomakkeella 71B.

Veronalaisissa luovutusvoittoja tai -tappioita ilmoittaessa on tärkeää huomioida, että realisoitumattomat arvonalentumiset ja arvonalautukset eivät ole verotuksessa hyväksyttäviä, koska ne eivät ole lopullisia menetyksiä ja niitä ei saa huomioida verotettavaa tulosta laskiessa (elinkeinoverolaki 22 §).

Käyttöomaisuusosakkeet merkitään veroilmoitus 6B-lomakkeella yrityksen pitkäaikaiseen varallisuuteen, kohdassa Käyttöomaisuusarvopaperit. Käyttöomaisuusosakkeista tulee tehdä tarkempi erittely liitelomakkeella 8A, jossa varallisuus yksilöidään osakemääräomistusten sekä tuloverotuksessa poistamattoman hankintamenon ja vertailuarvon mukaan osakkeittain.

3.2 Muu omaisuus

Elinkeinoverolain 12a §:n mukaan muuta omaisuutta ovat ne kaikki muut varat, joita ei lueta elinkeinotoiminnan rahoitus-, -vaihto-, -sijoitus- tai käyttöomaisuuteen.

Pääsäännön mukaan muu omaisuus verotetaan elinkeinotoiminnan tulona ja siitä aiheutuneet kulut ja luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia. Elinkeinoverolain erityissäännöksen, 8a §:n, mukaan osake- ja yhtymäosuusluovutustappioiden vähennyskelpoisuutta kuitenkin rajoitetaan silloin, kun ne kuuluvat muuhun omaisuuteen. Näistä aiheutuneet tappiot voidaan vähentää ainoastaan muun omaisuuden arvopapereiden luovutusvoitoista, joko tappion syntymisvuonna tai sitä seuraavien viiden verovuoden aikana. (Verohallinto 2024a.) Käytännössä nämä luovutusvoitot voivat syntyä minkä tahansa muun omaisuuden arvopaperin myynnistä, joihin osakkeista aiheutuneita tappioita voidaan hyödyntää. Mikäli luovutuksia ei kuitenkaan tapahdu tai niistä ei synny voittoa viiden vuoden kuluessa, voivat tappiot jäädä kokonaan käyttämättä.

Verohallinnon (2024a) syventävissä ohjeissa viitataan erikseen erityissäännös 8a §:ään, jossa selvennetään, että muut muun omaisuuden alaisten arvopapereiden luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan tulosta. Muita arvopapereita ovat muun muassa sijoitus- sekä ETF-rahastot, warrantit, termiinit tai joukkovelkakirjalainat (Verohallinto 2024a).

Tappioiden vähentämisoikeuden rajoitukset muodostavatkin keskeisen verotuksellisen erityispiirteen tässä omaisuuslajissa. Asiakasneuvonnassa on hyvä ottaa tämä esille etukäteen, mikäli asiakkaalle tulisi eteen tilanne, missä yhtiö joutuisi luopumaan osakkeista merkittävälläkin tappiolla.

Veroilmoitukselle muuhun omaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutustappioita ja voittoja ei suoraan ilmoiteta erikseen niille varatuissa kohdissa, vaan näistä ilmoitetaan pelkästään yhteenlaskettu summa, oli se sitten voittoa tai tappiota. Osakkeiden luovutusvoitot ja tappiot tulee eritellä liitelomakkeella 71B. Mikäli osakkeiden luovutuksen yhteissumma on tappiollinen, siirretään se pelkästään päälomakkeen kirjanpitosarakkeeseen. Tappiot tulee lisäksi ilmoittaa oman pääoman

erittelyssä kohdassa Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut. Yhteissumman ollessa voitollinen, ilmoitetaan yhteissumma sille kuuluvan kohdan verotussarakkeessa, joka lisätään elinkeinotoiminnan verotettavaan tuloon. (Verohallinto 2025.)

Muun omaisuuden muiden arvopapereiden luovutusvoitot ja tappiot ovat verotettavaa tuloa tai vähennyskelpoista menoa, ja nämä ilmoitetaan samoissa sarakkeissa poiketen niin, että tappiot lisätään myös verotussarakkeeseen. 71B lomakkeella luovutusvoitot tulee eritellä, mutta luovutustappioista ilmoitetaan vain yhteissumma. (Verohallinto 2025.)

Veroilmoitusta täyttäessä tulee huomioida, että arvopapereiden arvonalentumisia tai -palautuksia ei saa ottaa mukaan verotettavan tulon laskemisessa. Verotuksessa voidaan vähentää vain lopulliset kulut, joten esimerkiksi arvonalennus on vähennyskelpoinen vasta kun menetys on lopullinen (elinkeinoverolaki 22 §).

Muun omaisuuden arvopaperit ilmoitetaan 6B-lomakkeen pitkäaikaisessa varallisuudessa, kohdassa Muu omaisuus ja omistuksista tulee antaa yksityiskohtainen erittely arvopapereittain liitelomakkeella 8A.

3.3 Vaihto-omaisuus arvopaperit

Elinkeinoverolain 10 §:n mukaan vaihto-omaisuutta on elinkeinotoimintaa varten hankitut edelleen myytäviksi tarkoitetut hyödykkeet. Näin ollen, jos arvopaperikauppa on osa yrityksen elinkeinotoimintaa, luetaan arvopaperit verotuksessa vaihto-omaisuuteen. Verohallinnon (2022) mukaan yhtiön harjoittama arvopaperikauppa voidaan katsoa yhtiön elinkeinotoiminnaksi, harjoitettiin sitä pää- tai sivutoimisesti, silloin kun toiminnan luonne täyttää tietyt elinkeinotoiminnalle ominaiset tunnusmerkit.

Elinkeinotoiminnan määritelmä elinkeinoverolaissa on hyvin suppea, mutta oikeuskäytäntöjen pohjalta elinkeinotoiminnalle tunnusomaista on, että liiketoiminta on jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, voittoa tavoittelevaa ja riskin ottavaa. (Verohallinto 2024a.)

Kirjanpidon vaihto-omaisuudesta käsittelevässä osiossa tuotiin esille asianmukaisen dokumentoinnin merkitys ja tämä korostuu erityisesti verotuksellisen riskin hallinnassa. Elinkeinoverolain 8 §:n mukaan elinkeinotoiminnaksi katsottavassa arvopaperikaupassa syntyneet tappiot voidaan vähentää suoraan elinkeinotoiminnan tuloksesta. Koska toiminta voi olla volyymiltaan suurta ja osakemarkkinoille on ominaista voimakas arvovaihtelu, tappioiden määrät voivat olla merkittäviä. Mikäli verotarkastuksessa arvopaperikaupan elinkeinotoiminnallinen luonne kyseenalaistettaisiin, niin hyvin laadittu dokumentointi, kuten arvopaperikaupan liiketoimintasuunnitelma tai kaupankäyntistrategia ja päivitetty ylläpitosuunnitelma, helpottavat olennaisesti vaadittavan näytön esittämistä.

Vaihto-omaisuus arvostetaan verotuksessa alimman arvon periaatteen mukaisesti. Olennaista on, että vähennyskelpoisiksi menoiksi hyväksytään myös realisoitumattomat arvonalentumiset, jotka on kirjanpidossa kirjattu varaston muutoksessa. (elinkeinoverolaki 28 §.)

Veroilmoituksella 6B arvopapereiden myynnit ilmoitetaan liikevaihdossa ja vastaavasti arvopapereiden ostot ja varaston muutokset kulujen puolella materiaaleissa ja palveluissa. Veroilmoituksen laatimisen yhteydessä on syytä huomioida, että vaikka osinkotuotot merkitään kirjanpidossa liikevaihtoon, ne eivät kuulu verotuksessa liikevaihtoon, vaan ne on ilmoitettava erikseen saadut osingot-kohdassa.

3.4 Rahoitusomaisuus arvopaperit

Elinkeinoverolain 9 §:n mukaan rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset ja muut rahoitusvarat. Vaikka verotuksessa ensisijaisena lähtökohtana on verolainsäädäntö, rahoitusomaisuuden määritelmä on varsin suppea ja vastaa pitkälti kirjanpitolain 4 luvun 4 §:n annettua määritelmää.

Rahoitusomaisuuden omaisuuslajin tulkinnassa on tarpeen ottaa huomioon myös oikeuskäytäntö sekä hallituksen esitykset. Kirjanpidon osuudessa käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisu KHO 2013:69 tarjoaa tähän soveltuvan lähtökohdan myös verotuksen näkökulmasta. Ratkaisun perustelujen mukaan rahoitusomaisuuden keskeisinä tunnusmerkkeinä voidaan pitää sijoitusten lyhytkestoisuutta, sitä että niihin käytetyt varat ovat peräisin elinkeinotoiminnan tuloista ja että sijoitusten määrä on kohtuullinen suhteessa liikevaihtoon. Lisäksi varojen on oltava tarkoitettu myöhemmin käytettäväksi esimerkiksi investointeihin. (KHO 2013:69.)

Rahoitusomaisuudesta saadut tuotot verotetaan elinkeinotulona laki elinkeinotulon verottamisesta annetun 5 pykälän ja 5 momentin mukaisesti. Rahoitusomaisuuden verotus onkin hyvin suoraviivainen saneltujen pykälien mukaan, eli näiden tuotot otetaan huomioon elinkeinotulon laskennassa. Vastaavasti rahoitusomaisuudesta aiheutuneet tappiot ja muut menot voidaan vähentää normaalisti elinkeinotoiminnan kuluina (elinkeinoverolaki 7 §).

Veroilmoitus täytetään kirjanpidosta saatavilla luvuilla, mutta on tärkeää ymmärtää mitä kukin kirjanpitotili pitää sisällään. Elinkeinoverolain 22 §:n mukaan verotuksessa on mahdollista vähentää vain ne kulut, jotka ovat lopullisia. Arvopaperiin tehty arvonalennuskirjaus realisoituu vasta, jos arvopapereissa ollut yhtiö on asetettu konkurssiin, jolloin sen menetykset ovat lopulliset. Näin ollen kirjanpitäjän tulee tietää, onko kirjanpitoon tehty arvonalennus vain tilinpäätöksen arvostusperiaatteen mukaan tehty kirjaus vai lopullinen, koska verotuksen kannalta näillä on oleellinen ero. (Hautamäki 28.8.2025.)

Elinkeinotoiminnan veroilmoituslomakkeella 6B luovutusvoitot ilmoitetaan rahoitustuotoissa elinkeinotoiminnan tuotot puolella ja vastaavasti rahoituskulut ja luovutustappiot omissa kohdissaan elinkeinotoiminnan kulut puolella.

Rahoitusomaisuus merkitään verotuksessa yrityksen lyhytaikaiseen varallisuuteen veroilmoitus 6B-lomakkeen varallisuuslaskelman kohtaan Rahoitusomaisuusarvopaperit. Rahoitusarvopapereista tulee tehdä tarkempi selvitys liitelomakkeella 8 A, jossa varallisuus yksilöidään osakemääräomistusten sekä tuloverotuksessa poistamattoman hankintamenon ja vertailuarvon mukaan arvopapereittain.

4 Produktin suunnittelu ja toteutus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyöni produktina syntyi käytännönläheinen opas arvopapereiden kirjanpidon ja verotuksen käsittelyyn. Opas on suunniteltu tilitoimiston arkeen työkaluksi, jonka tavoitteena on tarjota selkeitä ja helposti sovellettavia ohjeita työn tueksi. Valmis opas on liitetty työn liitteisiin (liite 1).

Tässä luvussa kuvaan, miten aihe valikoitui ja miten produkti eteni ideasta valmiiksi oppaaksi. Esitelen työn suunnittelu- ja toteutusvaiheet, käytetyt menetelmät sekä tiedonhakuprosessin. Lisäksi tarkastelen oppaan tekoprosessin sujuvuutta, valittujen menetelmien toimivuutta ja pohdin, olisiko jokin menetelmä voinut palvella prosessia paremmin lopputuloksen näkökulmasta.

Luvun tavoitteena on antaa lukijalle kokonaiskuva siitä, miten opas rakentui ja millaisia ratkaisuja sen kehittämisessä tehtiin.

4.1 Lähtötilanteen kuvaus

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi tilitoimisto, jossa itsekkin työskentelen. Yrityksen henkilöstö koostuu taloushallinnon ammattilaisista, joiden asiantuntijuus perustuu sekä koulutukseen, että käytännön työkokemukseen. Verotuksen hallinta ja taloushallinnon kokonaisuuden ymmärtäminen ovat keskeisiä osaamisalueita, sillä ne liittyvät olennaisesti asiakasyritysten neuvontaan ja toiminnan ohjaamiseen.

Toimeksiantajani asiakaskunta koostuu pien- ja mikroyrityksistä useilta eri toimialoilta. Tämä edellyttää asiantuntijoilta laaja-alaista osaamista, jatkuvaa kehittymistä sekä kykyä toimia nopeasti muuttuvassa ympäristössä. Viime vuosina sijoitustoiminta on noussut yhä useammin esiin asiakas-keskusteluissa, ja asiakaskuntaan on tullut mukaan myös osakeyhtiöitä, jotka harjoittavat pelkästään sijoitustoimintaa. Työkulttuuriimme kuuluu, että tieto ja osaaminen olisi mahdollisimman hajautettua työntekijöiden kesken, ja tämä on vaatinut henkilöstöltä syvällisempää perehtymistä sijoitustoiminnan kirjanpidon ja verotuksen käsittelyihin.

Olen ollut työyhteisössäni se, joka on päässyt eniten tekemisiin sijoitustoimintaa harjoittavien asiakasyritysten kanssa. Asiakkaiden omaisuuslajit ja sijoitusstrategiat vaihtelevat, mikä on edellyttänyt syvällistä perehtymistä aiheeseen. Tämän myötä kollegani ovat usein kääntyneet puoleeni kysymyksissä, jotka liittyvät arvopapereiden hankintaan tai luovutukseen. Kokemukseni on osoittanut, että aihepiiriin liittyy tiedon tarpeita, joihin ei aina löydy helposti saatavilla olevaa, selkää ja käytännönläheistä materiaalia. Tästä tarpeesta syntyi ajatus laatia opas, joka kokoaa keskeiset näkökulmat yhteen ja tukee asiantuntijatyötä.

Opinnäytetyön toimeksiannosta sovittiin jo keväällä. Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden (2014, 58) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön keskeinen tavoite on, että työn produktin kautta toimintaympäristöön syntyy uusia käytännön ratkaisuja, jotka vastaavat todellisiin tarpeisiin. Halusin varmistaa, että oppaan sisältö vastaa aidosti työyhteisön arjen haasteisiin, mikä vuoksi toteutin alkukesästä anonyymit yksilöhaastattelut yrityksen johdon ja työntekijöiden kanssa.

Haastattelut toteutettiin strukturoidusti ennalta laadittujen kysymysten pohjalta. Valitsin strukturoidun haastattelumenetelmän, koska sen avulla oli mahdollista varmistaa, että kaikki vastaajat saivat samat kysymykset samassa järjestyksessä. Tämä lisäsi vastausten vertailtavuutta ja helpotti tulosten analysointia. Lisäksi menetelmä mahdollisti sen, että sain selkeän kuvan vastaajien eri aihealueiden hallinnasta. (Ojasalo ym. 2014, 106–108.) Haastateltavien osaamisalueisiin pohjautuen sain monipuolisia näkemyksiä siitä, missä aihealueissa kaivataan eniten tukea, niin asiakasneuvonnassa kuin oman osaamisen kehittämisessä. Näiden vastausten perusteella muodostui selkeä kokonaiskuva siitä, mihin tarpeisiin oppaan tulee vastata, ja haastattelut osoittautuivat hyödyllisyyden kannalta toimivaksi tiedonkeruumenetelmäksi.

Haastattelun tulosten kokoamisen ja analysoinnin jälkeen esittelin ne toimeksiantajalleni. Sain hyvin vapaat kädet oppaan laatimiseen ja ainoa selkeä vaatimus oli, että oppaan tuli olla toimiva ja helposti hyödynnettävissä oleva. Sovimme, että työn edetessä esittelen väliversioita ja pyydän niistä palautetta.

Olin asettanut tavoitteekseni, että teen opinnäytetyöni pohjatyöt valmiiksi ennen kesää, ja saavutin tämän tavoitteen suunnitellusti. Aihe oli valittu, tarpeet kartoitettu ja alustava tiedonhaku tehty. Näiden toimenpiteiden ansiosta pystyin aloittamaan kirjoitusprosessin heti syyslukukauden alussa.

4.2 Tiedonhakuprosessi

Ennen oppaan laatimista oli tärkeää perehtyä aiheeseen syvällisesti. Tämä prosessi käynnistyi luontevasti tietoperustan lähteisiin tutustumalla ja kirjoitustyön aloittamisella. Osana opinnäytetyön projektisuunnitelmaa laadin alustavan aikataulun koko projektille, jonka mukaisesti etenin kirjoitus-työssäni.

Tietoperustassa käsittelin kahta keskeistä aihealuetta. Ne muodostivat työn pääluvut, jotka olivat arvopapereiden käsittely kirjanpidossa sekä arvopapereiden käsittely verotuksessa. Nämä pääluvut jakautuivat neljään alalukuun, jotka vastasivat kirjanpidon omaisuuseriä ja verotuksen omaisuuslajeja.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitukseni oli työstää tietoperustaa ja opasta rinnakkain. Kuitenkin kirjoitustyön edetessä huomasin, että keskittyminen tietoperustan kirjoittamiseen

kokonaisuudessaan ennen oppaan laatimista, oli työn kokonaisuuden hahmottamisen kannalta toimivin ratkaisu.

Ammattitaitoni ansiosta suuri osa tarvittavasta tiedosta oli jo valmiiksi hallussani, mikä helpotti kirjoitustyön aloittamista. Lähteiden etsintä osoittautui vähemmän työlääksi kuin olin odottanut, sillä suurin osa tiedosta perustui lainsäädäntöön ja Verohallinnon ohjeisiin, joita käytän omassa työssäni lähes päivittäin. Vaikka varsinaista kirjallisuutta käytin lähteinä melko vähän, niiden avulla löysin alkuperäiset lähteet, kuten eri lait ja viranomaisohjeet. Tämä vahvisti lähteiden luotettavuutta ja ajantasaisuutta. Käyttämäni artikkelit olivat asiantuntijaorganisaatioin julkaisemia ja ne tukivat kokonaisuutta viranomaisohjeiden tulkinnassa ja niiden rinnalla.

Kirjanpitoa ja verotusta säätelevät eri lait, mutta esimerkiksi rahoitusomaisuuden määritelmää ohjaa molemmissa teemoissa pitkälti korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu KHO 2013:69. Tämän vuoksi minun oli mietittävä tarkasti, kuinka esitän asiat kummassakin pääluvussa. Tavoitteenani oli erottaa kirjanpito ja verotus toisistaan ilman tarpeetonta toistoa. Toisekseen kirjanpitolaki ei varsinaisesti tunne käsitettä muu omaisuus, joten määrittelyä oli lähestyttävä epäsuorasti ja pohdittava, mitä arvopaperi ei ole. Tämä teki kirjanpidon osuuden laatimisesta haastavaa. Elinkeinoverolain puolella määrittely on selkeämpää, sillä lain 12 § antaa selkeän määritelmän muulle omaisuudelle, ja lisäksi erityissäännös 8a § käsittelee osakkeiden luovutustappioiden vähennysoikeutta. Tämä kokonaisuus muodosti tietoperustan kokoamisen keskeisimmän haasteen ja minun oli varmistettava, etten sekoittanut kirjanpidon ja verotuksen näkökulmia toisiinsa, vaikka sama lähde saattoi ohjata molempia. Käytin tekstin muokausvaiheessa ja sen jäsentelyssä apuna ChatGPT:tä.

Käyttöomaisuudesta kertovan tietoperustan kirjoittaminen osoittautui erityisen haastavaksi. Asiakaskunnassamme käyttöomaisuusosakkeita on käsitelty vain rajallisesti, eikä luovutustilanteita ole tullut eteen kovinkaan usein. Aiheen monimutkaisuus korostui erityisesti verotuksen näkökulmasta, sillä liiketoiminnalliseksi katsottavan yhteyden määrittely Verohallinnon ohjeissa muodostui laajaksi ja tulkinnanvaraiseksi kokonaisuudeksi. Tietoa etsiessäni huomasin, että käyttöomaisuusosakkeista on kirjoitettu useita artikkeleita, jotka tarjosivat hyödyllisiä näkökulmia aiheeseen. Halusin korostaa työssäni liiketoiminnallisen yhteyden merkitystä, sillä Alholan (10.10.2024) mukaan se on verokohtelun kannalta keskeisin tekijä ja hän suosittaleekin, että epäselvissä tilanteissa kannattaa hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisua. Käyttöomaisuusosakkeista kertovat kappaleet ovat mielestäni tärkeitä, koska asiakaskuntamme liiketoiminta kehittyy jatkuvasti. Nykyisin asiakkaisiimme kuuluu useampia konserneja, jotka ovat syntyneet esimerkiksi rakennemuutosten seurauksena, kun emoyhtiön toimintoja on siirretty perustettuihin tytäryhtiöihin.

Olin aikatauluttanut opinnäytetyön tietoperustan kirjoittamiseen neljä viikkoa, mutta oikoluvun vuoksi työvaihe kesti lopulta hieman pidempään. Koska olin opintovapaalla ja työskentelin osa-

aikaisesti, pystyin viikoittain käyttämään kahdesta kolmeen kokonaista työpäivää sekä tarvittaessa viikonloppuja kirjoittamiseen.

Tietoperustan valmistuttua tarkastelin opinnäytetyöni kokonaisrakennetta ja havaitsin puutteita sekä sisällysluettelon jäsentelyssä että otsikoinnin loogisuudessa. Kotimaisten kielten keskus (s.a.a.) ohjeistaa, että lukijan kannalta tekstin tulisi olla helposti silmäiltävää, ja kokonaisuuden hahmottamista tukee selkeä ja informatiivinen otsikointi. Otsikoiden tulisi kuvata kunkin kappaleen keskeinen sanoma, sillä ne muodostavat perustan toimivalle sisällysluettelolle (Kotimaisten kielten keskus s.a.a.) Hyödynsin Copilottia opinnäytetyöni otsikoinnissa ja sisällysluettelon jäsentämisessä. Copilot auttoi tiivistämään ajatuksiani ja selkeyttämään otsikointia, jolloin kokonaisuus sisällysluettelossa hahmottui paremmin. Tämän kokemuksen pohjalta lähdin oppaan laatimisessa liikkeelle sisällysluettelon rakenteen suunnittelusta.

4.3 Produktin toteutus

Oppaan kehittämistyötä voidaan lähestyä osallistavan toimintatutkimuksen näkökulmasta. Osallistavalle toimintatutkimukselle on ominaista, että kehittämisprosessiin osallistuvat ne henkilöt, jotka tulevat lopullista tuotosta käyttämään. Osallistava kehittämismenetelmä auttaa työn tekijää ymmärtämään paremmin mitkä ovat kehittämiskohteen todelliset haasteet ja tarpeet, joihin produktin on vastattava. (Ojasalo ym. 2014, 59.) Mielestäni tämä oli käytännönläheinen lähestymistapa, ja siksi päätin hyödyntää sitä pyytämällä palautetta oppaan väliversioiden käytettävyydestä sekä toimeksiantajalta että sen työyhteisön jäseniltä.

Keskustelin toimeksiantajani kanssa syyskuun alussa siitä, miten tietoperusta voitaisiin esittää oppaassa mahdollisimman käytännönläheisesti, mutta silti riittävän informatiivisesti. Tavoitteena oli välttää raskaslukuista esitystapaa. Suurimmaksi haasteeksi nousi asioiden esittäminen ytimekkäästi, mutta samalla riittävän perusteellisesti. Tämän vuoksi asetin jo sisällysluettelo hahmotellessani raamit sivumäärille niin, että kustakin omaisuuslajista laaditaan yksi, tarvittaessa kaksi sivua perustietoa kummassakin osiossa, kirjanpidon käsittelystä yksi sivu ja veroilmoituksen täyttämisestä kaksi sivua. Toimeksiantajan toiveena oli saada oppaan ensimmäinen raakaversio luettavaksi syyskuun lopussa.

Olen aiemmin laatinut vastaavanlaisen raportin veroasiantuntijakoulutuksen lopputyönä. Sen tarkoituksena oli toimia yrityksen sisäisenä ohjeena, mutta myöhemmin kävi ilmi, ettei yksikään nykyistä kollegoistani ollut siihen tutustunut. Tämä herätti projektin alussa ajatuksen siitä, että ohjeistuksen esitystapa vaikuttaa merkittävästi sen käyttöön. Raportti oli laadittu yliopiston raportointiohjeiden mukaisesti ja sen kieli oli hyvin akateemista. Ranta & Kortetjärvi-Nurmi (2018, 62–63) toteavat, että akateeminen teksti toimii usein enemmän kirjoittajan osaamisen osoituksena kuin

selkokielisenä kertomuksena, jolloin asiat saatetaan esittää monimutkaisesti eikä se siksi välttämättä sovellu käytännönläheisen oppaan tekstiksi. Tämän vuoksi minun oli tärkeää miettiä tarkasti, millaisessa muodossa tuleva opas laaditaan, jotta se olisi aidosti käyttökelpoinen ja tavoittaisi kohderyhmän.

Projektin alkuvaiheessa harkitsin oppaan laatimista PowerPointilla, mutta koska olin hiljattain käyttänyt Canvaa toisen projektin yhteydessä, päätin testata sen soveltuvuutta tähän tarkoitukseen. Suunnittelun edetessä huomasin, että Canva tarjoaa monipuolisempia suunnittelumalleja ja visuaalisia elementtejä, kuin PowerPoint, minkä vuoksi päädyin käyttämään sitä oppaan toteutuksessa.

Oppaan työstäminen tuntui aluksi haastavalta, koska sain täysin itsenäisesti päättää toteutustavasta. Aloitin visuaalisen ilmeen ja asetelun suunnittelulla, mutta koska en juuri ollut käyttänyt Canvaa, piti minun perehtyä samalla sen käyttöön. Ensimmäisenä valmistui käyttöomaisuutta käsittelevän kirjanpidon osion, jonka yhteydessä kokeilin erilaisia visuaalisia tyylejä. En kuitenkaan jatkanut oppaan rakentamista pidemmälle ennen kuin sain palautetta ensimmäisen version luonnoksista, jotta välttyin mahdollisilta suurilta muutoksilta. Palautekeskustelun jälkeen sain selkeän käsityksen siitä, millainen oppaan visuaalisen ilmeen tulisi olla.

Vaikka en koe olevani erityisen lahjakas visuaalisessa suunnittelussa, oppaan ulkoasu oli minulle tärkeä osa kokonaisuutta. Ranta & Kortetjärvi-Nurmi (2018, 64) korostavat, että oppaan ulkoasulla on suuri merkitys lukukokemuksen kannalta ja sen esitystapa tulee valita lukijakunnan mukaan. Tavoitteenani oli luoda ammatillisesti uskottava ja selkeä opas, joka säilyttää riittävän kevyen ilmeen, jotta lukija jaksaa perehtyä myös raskaampaan sisältöön.

Yksi keino keventää oppaan ilmettä oli kuvien käyttö. Hyvässä tekstissä keskeinen sisältö esitetään kappaleen alussa ja tieto etenee loogisesti. Sisältöä voidaan tarvittaessa korostaa erilaisilla tehosteilla tai kuvituksilla. (Kotimaisten kielten keskus s.a.a.) Tämän periaatteen mukaisesti lisäsin jokaisen osion loppuun visuaalisesti erottuvan yhteenvedon tai esimerkin, joka tukee sisällön jäsentämistä ja auttaa lukijaa hahmottaisi pääkohdat nopeasti tekstiä silmäillessään.

Värimaailman suunnittelussa otin pohjaksi toimeksiantajan verkkosivujen päävärit: vihreän, harmaan ja punaisen. Koska nämä eivät riittäneet erottamaan oppaan osioita toisistaan, lisäsin neljänneksi väriksi beigen, joka toi kokonaisuuteen tasapainoa ja selkeytti rakenteellista hahmottamista.

Tekstin ymmärrettävyyden varmistaminen alkaa kohderyhmän tunnistamisesta. Tämä mahdollistaa sen, että jo sisällön suunnitteluvaiheessa voidaan arvioida, kuinka yksityiskohtaisesti käsitteet tulee avata. (Kotimaisten kielten keskus s.a.b.) Oppaan lähtökohtana oli, että sen käyttö ei edellytä aiempaa osaamista arvopapereiden kirjanpidollisesta tai verotuksellisesta käsittelystä. Kohderyhmänä olivat kuitenkin tilitoimiston ammattilaiset, joilta voitiin odottaa vahvaa kirjanpidon

perusosaamista sekä verotermien ja veroilmoituksen käytännön tuntemusta. Oppaan tarkoituksena oli toimia asiantuntemusta syventävä työkaluna, joten ammattitermistön käyttö oli perusteltua eikä kaikkia käsitteitä tarvinnut avata yksityiskohtaisesti.

Koska oppaan sisältö pohjautui aiemmin laadittuun ja jäseneltyyn tietoperustaan, sen kirjoittaminen eteni suoraviivaisesti. Tietoperustan rakenteesta keskusteltiin opinnäytetyön ohjaajan kanssa, ja sen todettiin noudattavan tasekaavaa. Ohjaaja ehdotti havainnollistamaan arvopapereiden sijoittumista taseessa pörssiyhtiön tilinpäätöksen avulla. Käytännössä sopivan esimerkin löytäminen osoittautui kuitenkin haastavaksi, sillä pörssiyhtiöiden tilinpäätökset ovat laajoja ja niiden arvostamisperiaatteet poikkeavat pien- ja mikroyritysten käytännöistä. Tämän vuoksi laadin itse malliesimerkin, joka perustuu kirjanpitoasetuksen (1339/1997) mukaiseen tasekaavaan. Oppaan selkeyden parantamiseksi sisällytin kyseisen tasekaavan myös visuaalisena kuvana oppaan alkuun, jotta lukija saa yhdellä silmäyksellä käsityksen arvopapereiden sijoittumisesta taseessa.

Oppaan tarkoituksena oli esittää asiasisältö tiiviisti ja ohjeistaa, kuinka arvopaperin käsittely käytännössä tehdään. Tämän vuoksi valitsin kirjoitusasuksi käskymuodon. Käskymuotoa käyttäessä oli kuitenkin tärkeää varmistaa, ettei teksti vaikuttanut epäkohteliaalta. (Raevaara 27.1.2016.) Otin tämän huomioon kirjoitusprosessin aikana ja pyrin siihen, että oppaan sävy säilyi asiallisena ja ohjaavana, muttei liian käskyttävänä.

Koska lähdemateriaali oli jo koottu ja jäsenelty tietoperustassa, pystyin keskittymään sisällön tiivistämiseen ilman tarvetta käyttää lähdeviittauksia. Luotettavuuden ja ajantasaisuuden varmentamiseksi lisäsin kuitenkin tekstiin linkkejä muun muassa viranomaisohjeisiin, jotka päivittyvät säännöllisesti ja tarjoavat luotettavaa tietoa esimerkiksi verotukseen liittyvissä kysymyksissä. Nämä linkit sijoitin erillisinä selkeinä elementteinä kunkin sivun yhteyteen.

Visuaalinen ilme ja tekstin havainnollistaminen kuvien avulla ovat tärkeä osa toimivaa opasta. Kuvituksen avulla pyritään tukemaan lukijan ymmärrystä tekstin sisällöstä. Esimerkiksi matemaattiset kaavat ja taulukot on usein helpompi esittää visuaalisessa muodossa kuin pelkästään tekstinä. (Ranta & Kortetjärvi-Nurmi 2018, 64.) Koska tunsin kohderyhmän hyvin oman ammattitaustani kautta, pohdin miten oppaan kuvitus kannattasi toteuttaa tekstin havainnollistamisessa. Kirjanpidon osuudessa päädyin esittämään kirjaukset perinteisiä tiliristikoita käyttämällä, sillä ne olivat mielestäni kirjanpitäjälle sekä informatiivisesti että visuaalisesti selkein tapa esittää asia. Vero-osiossa puolestaan päätin havainnollistaa veroilmoituksen täyttämistä kuvakaappauksien avulla. Katsoin, että tämä menetelmä auttaisi parhaiten hahmottamaan käytännön toimenpiteet ja tukisi oppaan käytettävyyttä.

Toimeksiantaja sai oppaan ensimmäisen kokoversion väliarvioitavaksi syyskuun lopulla. Kävimme palautteen yhdessä läpi, ja sain hyödyllisiä kehitysehdotuksia erityisesti käytettävyyden ja lukijan näkökulman parantamiseksi. Palautteen pohjalta muutin muun muassa oppaan värimaailmaa: aiemman vaihtelevan värityksen sijaan otin käyttöön yhtenäisen värikoodauksen, jossa jokaisella omaisuuslajilla oli oma värinsä sekä kirjanpidon, että verotuksen osioissa. Tämä selkeytti visuaalista hahmottamista.

Kirjanpidon osioissa olin alun perin esittänyt omaisuuserien kirjaamisen tiliristikoina, joissa näkyivät vain tilien nimet. Kollegani sattui arviointivaiheessa pyytämään apua osakeluovutuksen kirjaamiseen, ja keskustelumme perusteella huomasin, että tilinumerot helpottaisivat oikeiden tilien valintaa. Tämän vuoksi lisäsin tiliristikoihin myös tilinumerot, mikä tukee kirjanpitäjän käytännöntyötä ja helpottaa tilikartan hahmottamista.

Digitaalisessa oppaassa voidaan hyödyntää elementtejä, joita painetussa versiossa ei ole mahdollista käyttää. Erilaiset interaktiiviset toiminnot, kuten linkitykset ja navigointiominaisuudet mahdollistavat aiheen syvällisemmän tarkastelun sekä ohjaavat lukijaa helposti oppaan eri osioihin, joissa käsitellään samaa aihetta toisella tavalla. (Ranta & Kortetjärvi-Nurmi 2018, 64.) Palautteen perusteella lisäsin oppaaseen myös navigointipainikkeet, joiden avulla lukija pystyi siirtymään suoraan esimerkiksi rahoitusomaisuuden kirjanpidon osioista vero-osioon ja päinvastoin. Lisäksi tasekavassa omaisuuslajia klikkaamalla pääsi suoraan kyseistä aihetta käsittelevään kirjanpidon osioon. Tämä paransi oppaan käytettävyyttä merkittävästi, sillä lukijan ei tarvinnut selata sivuja manuaalisesti, vaan hän pystyi siirtymään suoraan haluamaansa tietoon.

Oppaan sisällysluettelon laatiminen osoittautui työlääksi, sillä Canvassa ei ollut mahdollisuutta automaattiseen sisällysluetteluun, eikä sivunumeroita saanut alkamaan juoksevasti vasta sisällysluettelon jälkeen. Numeroin sivut manuaalisesti ja lisäsin sisällysluetteluun navigointilinkit, jotta lukija pääsee suoraan haluamaansa sisältöön. Tämä työvaihe paransi kuitenkin oppaan käytettävyyttä ja auttoi samalla otsikoinnin ja rakenteen viimeistelyssä.

Lokakuun toisella viikolla toimitin oppaan kokoversion toimeksiantajalle arvioitavaksi ja pyysin lisäksi kollegoiltani, jotka työskentelevät toimeksiantajan työyhteisössä, oikolukua ja palautetta. Sain kollegoilta erittäin myönteistä ja kannustavaa palautetta, jonka mukaan opas oli selkokielellä kirjoitettu ja asiat oli selitetty hyvin, vaikka aihe saattoi olla entuudestaan vieras. Sisältö avautui lukijoille helposti, väritys tuki lukemista ja teki oppaasta visuaalisesti miellyttävän, linkit tarjosivat mahdollisuuden syventää osaamista ja kuvitus teki lukemisesta mukavaa. Lokakuun aikana tein oppaaseen vielä toimeksiantajan antamien kehitysehdotusten pohjalta viimeiset hienosäädöt, minkä jälkeen opas oli valmis käyttöön otettavaksi marraskuun alussa.

Osallistavan toimintatutkimuksen prosessi etenee sykleittäin, joissa suunnittelu, toteutus ja arviointi toistuvat projektin loppuun saakka. Menetelmässä hyödynnetään käyttäjien kokemustietoa, jota sovelletaan ja kehitetään tutkimuksen aikana. Tämän vuoksi syklisten vaiheiden toistuminen on luontevaa. (Ojasalo ym. 2014, 61.) Oma kehittämistyöni noudatti tätä rakennetta, ja lopulta laadin viisi versiota oppaasta, joista viimeinen julkaistiin. Projektissani kokemustietoa ei hyödynnetty varsinaisen tekstisisällön tuottamiseen, vaan oppaan toimivuutta testattiin kollegoiden avulla käytännön tilanteissa.

Ojasalon ym. (2014, 51) mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimusmenetelmät voivat yhdistyä joustavasti ja menetelmien ei tarvitse rajoittua yhteen, vaan niistä voidaan valita työn tavoitteisiin parhaiten sopivat. Hyödynsin konstruktivistista tutkimusmenetelmää kokoamalla teoriapohjaisen ja käytännönläheisen oppaan, jonka kehittämistarpeita kartoitin haastatteluin (Ojasalo ym. 2014, 65). Osallistavan tutkimusmenetelmää sovelsin kierrättämällä oppaan työvaiheita sykleissä, joka mahdollisti sen vaiheittaista parantelua, jotta lopputulos vastaisi parhaiten loppukäyttäjien tarpeita (Ojasalo ym. 2014, 61).

Olisin halunnut hyödyntää konstruktiviselle menetelmälle tyypillistä käytännön palautetta vielä laajemmin. Esimerkiksi ryhmäkeskustelut olisivat mahdollistaneet tuotoksen esittelyn ja ensivaikutelman keräämisen. (Ojasalo ym. 2015, 62 ja 68.) Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista aikataulullisesti, koska opinnäytetyön tuli olla valmis marraskuun puoliväliin mennessä ja itse opas palasi viimeiseltä arviointikierrokselta vasta lokakuun lopussa.

Valmis opas löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä (liite 1).

5 Pohdinta

Viimeisessä luvussa arvioin valmista produktia ja sen hyödynnettävyyttä sekä luotettavuutta ja mahdollisia jatkokehittämissideoita. Lopuksi pohdin opinnäytetyöprosessin onnistumista sekä omaa oppimista.

5.1 Produktin arviointi ja hyödynnettävyys

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli luoda käytännönläheinen ja helposti hyödynnettävä opas, joka toimii tilitoimiston arjessa työkaluna ja tarjoaa selkeitä, käytäntöön sovellettavia ohjeita työn tueksi. Valmis opas on visuaalisesti selkeä ja kuvitukseltaan kevyt ja sen tietosisältö perustuu opinnäytetyön tietoperustaan. Käytännönläheisyys näkyy konkreettisissa kuvissa, joissa esimerkiksi kirjanpidon kirjaukset on esitetty tiliristikoina, sekä selkeissä tiivistelmissä ja esimerkeissä. Visuaalinen ilme ja selkeä kieli tekevät oppaasta helppolukuisen, vaikka aihe itsessään voi olla monimutkainen.

Opinnäytetyö on ajankohtainen, sillä yritysten sijoitustoiminta on monimuotoistunut ja se korostaa selkeän ohjeistuksen tarvetta. Oppaasta on hyötyä kirjanpitokäytäntöjen yhtenäistämässä ja uusien työntekijöiden perehdytyksessä. Työ edistää vastuullisuutta kahdesta näkökulmasta. Sidosryhmien kannalta vastuullisuus näkyy taloudellisena vastuuna, sillä opas tukee virheettömän ja läpinäkyvän kirjanpidon toteuttamista, sekä vahvistaa tilitoimiston luotettavuutta. Toimeksiantajan ja työntekijöiden näkökulmasta vastuullisuus puolestaan liittyy sosiaaliseen vastuuseen, sillä opas tukee henkilöstön osaamisen kehittämistä, työssä jaksamista ja ammattitaidon ylläpitoa, sekä edistää laadukasta ja vastuullista työskentelykulttuuria.

Työn luotettavuus perustuu siihen, että rakensin opinnäytetyön tietoperustan vahvasti lainsäädännön, asetusten ja viranomaisohjeiden varaan. Hyödynsin erityisesti Verohallinnon ja Kirjanpitolautakunnan ohjeistuksia sekä alan ammattikirjallisuutta ja artikkeleita, jotka auttoivat konkretisoimaan lakitekstien tulkintaa.

Erilaisten lukijoiden osallistaminen prosessissa oli keskeistä oppaan kehittämisessä. Kollegani arvioivat oppaan sisällön luotettavuutta ja sen soveltuvuutta käytännön työhön. Toimeksiantajalta pyysin palautetta erityisesti visuaalisen ilmeen ja käytettävyyden osalta. Opinnäytetyön ohjaajan näkemykset tukivat puolestaan kirjoittamisen ja sisällön jäsentämisen kehittämistä. Näiden eri näkökulien hyödyntäminen auttoi havaitsemaan epäselviä kohtia, tarkentamaan esitystapaa ja varmistamaan, että opas palvelee monipuolisesti käyttäjiään sekä, että opinnäytetyö vastasi henkilökohtaisia tavoitteitani.

Tavoitteiden saavuttamista arvioidessani olen tyytyväinen lopputulokseen. Palautteen perusteella opas koettiin hyödylliseksi, selkokielliseksi ja helppolukuiseksi. Oppaasta muodostui mielestäni

eheä kokonaisuus, joka yhdistää teoriaa ja käytäntöä tavalla, joka tuo konkreettista lisäarvoa tilitoimistolle muuttuvassa toimintaympäristössä.

5.2 Produktin kehittämissuositukset

Vaikka opas on jo nyt käytännönläheinen ja helposti hyödynnettävä, sain opinnäytetyöprosessin aikana useampia ideoita sen jatkokehittämiseksi. Ne nousivat esiin tilanteista, joissa oppaan tietosisältöä olisi voinut syventää ja tarkentaa, jotta se palvelisi tilitoimiston arkea entistä monipuolisemmin. Nämä ideat eivät kuitenkaan sisälly lopulliseen opinnäytetyöhöni työn rajauksien, selkeyden ja aikarajoitteiden vuoksi ja siksi esitellen ne tässä kappaleessa kehittämissuosituksina.

Yksi kehityssuositus koskee oppaan ylläpitoa ja ajantasaisuuden varmistamista. Lainsäädännön tai verotuskäytäntöjen muuttuessa, tai uusien merkittävien ennakkoratkaisujen tullessa voimaan, oppaaseen tulisi tehdä päivityksiä sen luotettavuuden säilyttämiseksi. Tämän varmistamiseksi olisi hyvä nimetä vastuuhenkilö, joka seuraa alan muutoksia ja vastaa sisällön päivittämisestä.

Toinen kehityskohde liittyy arvopapereiden kirjaamisperiaatteiden syventävään tuntemukseen. Esimerkiksi osakkeiden jakautumiset tai osakeannit voivat vaikuttaa hankintahintaan ja sitä kautta kirjanpitoon. Näiden tilanteiden selkeä ja johdonmukainen ohjeistus olisi hyödyllistä sisällyttää oppaaseen, sillä ne esiintyvät työssä säännöllisesti. Yhtenäisten kirjausohjeiden avulla voidaan varmistaa oikea käsittely ja vähentää virheriskejä käytännön työssä.

Kolmantena kehitysideana nostan esiin osinkojen kirjaamisen ja verotuksen. Tämä osa-alue on keskeinen osa sijoitustoiminnan kokonaisuudessa, mutta se rajattiin pois oppaasta aiheen laajuuden vuoksi. Osinkojen käsittely voi olla monivaiheista ja vaatii tarkkaa säädösten tuntemusta. Esimerkiksi kahdenkertaisen verotuksen poistamiseen liittyvät menettelyt edellyttävät erityistä huolellisuutta. Oppaan täydentäminen tältä osin lisäisi sen käytännön hyödyllisyyttä ja tukisi verotuksen asianmukaisuutta.

5.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessini eteni tiukassa aikataulussa, mikä toimi samanaikaisesti sekä haasteena, että motivaation lähteenä. Alkuvaiheessa aiheeni oli huomattavasti laajempi, mutta ohjaajani ehdotuksesta päädyin lopulta rajaamaan aiheeni arvopapereiden kirjanpidolliseen ja verotukselliseen käsittelyyn. Jälkikäteen tarkasteltuna rajaus oli onnistunut ratkaisu, vaikka alkuperäinen suunnitelma hidasti työn aloitusta ja vei aikaa tietoperustan rakentamiselta. Kokonaisuudessaan pysyin hyvin laatimassani aikataulussa ja omien seurantatyökalujen hyödyntäminen auttoi hallitsemaan työn etenemistä, vaikka suunnitelmat eivät aina täysin vastanneet toteumaa. Opin, että laadukkaan tietoperustan vahvuus ei ole laajuus, vaan hyvin tehty rajaus, joka estää aiheen rönsyilyä.

Opinnäytetyöprosessi vahvisti ammatillista osaamistani ja syvensi ymmärrystäni arvopapereiden käsittelystä. Aihe oli minulle ennestään tuttu oman työkokemukseni kautta, mikä auttoi hahmottamaan työn kannalta keskeiset osa-alueet ja niiden käytännön merkityksen. Tiesin jo muun muassa, mitä eri omaisuuserät ovat ja miten kirjanpidon kirjaukset tehdään, mutta työn myötä syvensin ja laajensin aiempaa osaamistani. Opin hahmottamaan kokonaisuuden aiempaa paremmin ja tunnistamaan eri omaisuuserien ja arvopaperilajien kirjanpidolliset ja verotukselliset erot. Olen tyytyväinen siihen, että pystyin hyödyntämään omaa osaamistani ja käytännön kokemusta oppaan rakenteen ja sisällön suunnittelussa.

Empiirisen osan rakentaminen ja kirjoittaminen osoittautui vaativimmaksi työvaiheeksi. Lähestymistapoja oli useita ja kokonaisuuden hahmottaminen oli aluksi haastavaa. Työskentelen mielelläni selkeiden ohjeiden mukaan, mutta tässä vaiheessa jouduin pohtimaan, mitä minulta odotetaan opiskelijana. Vaikka aiempi kokemus tarjosi vahvan pohjan tietoperustan rakentamisessa, kehittämisprosessin hallinta ja kuvaaminen vaativat itsenäisyyttä ja rohkeutta tehdä päätöksiä ja viedä niitä käytäntöön.

Ajoittainen epävarmuus työn rakenteen hahmottamisesta haastoi etenemistä, mutta ohjaajan kanssa käydyt keskustelut selkeyttivät suuntaa ja vahvistivat luottamusta omaan työskentelyyn. Kokemus korosti ohjauksen ja palautteen merkitystä oman oppimisen tukena ja auttoi tunnistamaan, miten epävarmuuden kohtaaminen voi osaltaan edistää ammatillista kasvua.

Työskentelyn edetessä huomasin, kuinka tärkeä alussa laadittu prosessisuunnitelma oli ja kuinka siihen palaaminen auttoi jäsentämään kokonaisuutta paremmin. Vaikka ohjeet ja teoria antoivat työlle raamit, käytännön toteutus edellytti jatkuvaa aikataulujen tarkistamista ja suunnitelmien muokkaamista. Tämä kehitti analysointikykyäni ja vahvisti itsenäistä työtottani.

Opinnäytetyön kirjoitusprosessin aikana tunnistin, että olen juuri sellainen kirjoittaja kuin olin aiemmista kokemuksistani tiennyt olevan. Tuotan tekstiä helposti ja paljon, mutta sen jäsentäminen ja tiivistäminen edellyttivät kirjoitustavan hiomista. Olen jo pidempään pyrkinyt tietoisesti kehittämään kirjoitustyyliäni selkeämmäksi ja ytimekkäämmäksi ja opinnäytetyön tekeminen on tukenut tätä kehitystä. Nyt työn loppuvaiheessa koen, että olen onnistunut hiomaan kirjoitustyyliäni eteenpäin ja pystyn hallitsemaan paremmin kokonaisuuksia ja ilmaisemaan ajatuksiani selkeämmin.

Työn valmistuminen suunnitellussa aikataulussa ja sen saama myönteinen palaute vahvistivat uskoani omaan ammattitaitooni ja kykyyni tuottaa työelämää hyödyttävää tietoa. Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi oli opettavainen ja merkityksellinen vaihe ammatillisessa kehittymisessäni. Se antoi varmuutta toimia asiantuntijana ja vahvisti haluani kehittää osaamistani myös jatkossa.

Lähteet

Alhola, K. 10.10.2024. Käyttöomaisuusosakkeet verotuksessa. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/verotus/kayttooaisuusosakkeet-verotuksessa>. Luettu: 18.9.2025.

Hautamäki, P. 28.8.2025. Arvopapereiden ja vastaavien sijoitusten arvonalentuminen. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/arvopapereiden-arvonalentuminen-kirjanpidossa-ja-verotuksessa>. Luettu: 4.9.2025.

Hautamäki, P. 6.5.2025. Pk-yrityksen omaisuus: käyttö-, rahoitus, vaihto- vai muuta omaisuutta? Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/verotus/pk-yrityksen-omaisuus-kaytto-rahoitus-vaihto-vai-muuta-omaisuutta>. Luettu: 1.9.2025.

HE 92/2004 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.

HE 176/2008 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä tuloverolain 45 §:n muuttamisesta.

Kaupparekisterilaki 23.3.2023/564.

KHO 2013:69.

KHO 2024:41.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolautakunta 1014/6.2.1989.

Kirjanpitolautakunta 1735/24.8.2004.

Kirjanpitolautakunta 2021. Kirjanpitolautakunnan yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista 20.4.2021. Yleisohje. Luettavissa: [https://kirjanpitolautakunta.fi/documents/8208007/11087193/final+2021-04-20+KILA-menetelm%C3%A4ohje+\(1\).pdf/d19100d1-1b6d-e652-3be0-a22a1a157291/final+2021-04-20+KILA-menetelm%C3%A4ohje+\(1\).pdf?t=1619681814561](https://kirjanpitolautakunta.fi/documents/8208007/11087193/final+2021-04-20+KILA-menetelm%C3%A4ohje+(1).pdf/d19100d1-1b6d-e652-3be0-a22a1a157291/final+2021-04-20+KILA-menetelm%C3%A4ohje+(1).pdf?t=1619681814561). Luettu: 18.9.2025.

Kotimaisten kielten keskus s.a.a. Kuinka tehdä tekstistä helposti silmäiltävää? Luettavissa: <https://kielitoimistonohjepankki.fi/vk/4-selkeat-virkkeet-jasennelty-teksti/kuinka-tehda-tekstista-helposti-silmailtavaa/>. Luettu: 16.10.2025.

Kotimaisten kielten keskus s.a.b. Tekstintekijän tarkistuslista. Luettavissa: <https://kielitoimistonohjepankki.fi/vk/tekstien-parantamisen-lahtokohtia/tekstintekijan-tarkistuslista/>. Luettu: 16.10.2025.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360.

Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla: Käsikirja kokonaisuuteen. Edita Publishing Oy. Helsinki. E-kirja. Luettu: 30.9.2025.

Merikanto, M. 6.3.2025. Tase-erittelyt kirjanpidon laadun varmentajan. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito/tase-erittelyt-kirjanpidon-laadun-varmentajana>. Luettu: 29.8.2025.

Nieminen, K. 10.10.2024. Sijoitusinstrumentit osakeyhtiön kirjanpidossa ja verotuksessa. Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/kirjanpito-ja-verotus/sijoitusinstrumentit-osakeyhtion-kirjanpidossa-ja-verotuksessa>. Luettu: 29.8.2025.

Ojala, M. 3.3.2022. Verohallinto päivitti ohjettaan arvopaperisijoittamisen tulolähteestä. Taloushallintoliitto. Luettavissa: <https://taloushallintoliitto.fi/verohallinto-paivitti-ohjettaan-arvopaperisijoittamisen-tulonlahteesta/>. Luettu: 1.9.2025.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Penttilä, S. 10.10.2024. Linjaratkaisuja käyttöomaisuusosakkeista (KHO 2024:41 ja KHO 2024:42). Tilisanomat. Luettavissa: <https://tilisanomat.fi/nuijan-kopautukset/linjaratkaisuja-kayttooaisuusosakkeista-kho-202441-ja-kho-202442>. Luettu: 11.9.2025.

Raevaara, L. 27.1.2016. Ohjeita asiakkaille – tilannetajua ja lukijan huomioimista. Kotimaisten kielten keskus. Luettavissa: <https://kodus.fi/kolumni/ohjeita-asiakkaille-tilannetajua-ja-lukijan-huomioimista/>. Luettu: 16.10.2025.

Ranta, I., Kortetjärvi-Nurmi, S. 2018. Näin teet oppikirjan. Mediapinta Oy. Tampere.

Verohallinto 2022. Arvopaperisijoittamisen tulolähde. Luettavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48514/arvopaperisijoittamisen-tulol%C3%A4hde/#3-yhteis%C3%B6n-tai-henkil%C3%B6yhti%C3%B6n-harjoittama-arvopaperikauppa>. Luettu: 28.8.2025.

Verohallinto 2024a. Eräiden yhteisöjen tulolähdejaon poistaminen. Luettavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/77302/eraiden-yhteisöjen-tulolahdejaon-poistaminen4/#2.1-elinkeinoiminnan-k%C3%A4site>. Luettu: 28.8.2025.

Verohallinto 2024b. Yhteisön käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verokohtelu. Luettavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48258/yhteison-kayttoomaisuusosakkeiden-luovutusten-verokohtelu4/>. Luettu: 11.9.2025.

Verohallinto 2025. 71B: Näin vältät yleisimmät täyttövirheet luovutusvoittojen ja -tappioiden ilmoittamisessa. Luettavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osakeyhtio-ja-osuuskunta/veroilmoitus/nain-valtat-yleisimmat-tayttovirheet-luovutusvoittojen-ja-tappioiden-ilmoittamisessa/>. Luettu: 5.9.2025.

Liitteet

Liite 1. Arvopaperit hallussa – opas kirjanpidon ja verotuksen käytäntöihin

SISÄLLYSLUETTELO

MIKÄ TÄMÄ OPAS ON JA KENELLE SE ON TEHTY	1
ARVOPAPERIT KIRJANPIDOSSA - MIKSI, MISSÄ JA MIKÄ?	2
Käyttöomaisuusosakkeet -	
Tunnuspiirteet	4
Käsittely kirjanpidossa	5
Muut osakkeet ja osuudet -	
Tunnuspiirteet	6
Käsittely kirjanpidossa	7
Vaihto-omaisuus arvopaperit -	
Tunnuspiirteet	8
Dokumentointi ja asiakasneuvonta	9
Käsittely kirjanpidossa	10
Kirjanpidon täsmäytys	11
Rahoitusomaisuus arvopaperit -	
Tunnuspiirteet	12
Käsittely kirjanpidossa	13
Yhteenveto	14
ARVOPAPERIT VEROTUKSESSA - OMAISUUSLAJIN VALINTA	15
Käyttöomaisuus -	
Verokohtelu	16
Veroilmoitus - varat ja velat	18
Veroilmoitus - tuotot ja kulut	19
Muu omaisuus -	
Verokohtelu	21
Veroilmoitus - varat ja velat	22
Veroilmoitus - tuotot ja kulut	23
Vaihto-omaisuus -	
Verokohtelu	24
Veroilmoitus - varat ja velat	25
Veroilmoitus - tuotot ja kulut	26
Rahoitusomaisuus -	
Verokohtelu	27
Veroilmoitus - varat ja velat	28
Veroilmoitus - tuotot ja kulut	29
Yhteenveto	30

MIKÄ TÄMÄ OPAS ON JA KENELLE SE ON TEHTY

Tämä opas on suunniteltu käytännön työkaluksi taloushallinnon ammattilaisille, erityisesti tilitoimistojen työntekijöille, jotka vastaavat arvopapereita omistavien pien- ja mikrokokoisten osakeyhtiöiden kirjanpidosta. Oppaan ensisijaisena tavoitteena on tarjota tukea verotuksellisiin haasteisiin, mutta jotta arvopaperiomistus päättyy oikein veroilmoitukselle, on se ensin osattava kirjata asianmukaisesti kirjanpitoon ja tilinpäätökseen.

Arvopaperi ei itsessään kerro, mihin se kirjanpidossa kuuluu, ja siksi matka kohti veroilmoituksen täyttämistä alkaa jo siinä vaiheessa, kun asiakas hankkii ensimmäisen arvopaperinsa yhtiölleen. Koska aihepiiri on laaja, oppaasta on pyritty tekemään mahdollisimman tiivis ja helposti käytettävä kokonaisuus.

Jos lukija haluaa syventyä aiheeseen tarkemmin, suosittelen tutustumaan opinnäytetyöhöni *Arvopaperit kirjanpidossa ja verotuksessa*, jonka tekijänä olen minä, Laura Hiltunen. Tämä opas on syntynyt kyseisen työn produktina, ja sen tietoperusta pohjautuu samaan kokonaisuuteen, josta löytyvät myös kaikki käytetyt lähteet.

Oppaaseen on lisätty suorat linkit keskeisiin lähteisiin, kuten viranomaisohjeisiin ja oikeustapauksiin. Linkkien avulla lukija voi halutessaan perehtyä aiheisiin tarkemmin.

Lisäksi oppaaseen on sisällytetty navigointinappulat ylämarginaaleihin, mikä helpottaa siirtymistä eri osioiden välillä.

Arvopaperit kirjanpidossa - miksi, missä ja mikä?

Arvopapereiden kirjanpidollinen käsittely lähtee liikkeelle siitä, että ymmärretään mikä niiden hankinnan tarkoituksena on ollut. Tämä ei selviä pelkästään arvopapereiden tarkastelulla ja siksi asiasta tulee keskustella asiakkaan kanssa. Vasta kun tunnet asiakkaan liiketoiminnan ja sijoitusten taustat, pystyt tekemään oikean tililuokituksen ja valitsemaan sopivan käsittelytavan.

Arvopaperit jaetaan eri omaisuuseriin niiden käyttötarkoituksen mukaan. Tämä määrittää, mihin kohtaan tasetta ne kirjataan. Vaihtoehtoja on useita, ja oikean omaisuuserän valinta voi aiheuttaa epävarmuutta. Kuvassa on esitetty yleisimmät sijoituspaikat, jotka auttavat hahmottamaan luokittelua käytännössä.

Esimerkki Yritys X Oy, Y-tunnus 1234567-8		
Tase	31.12.2024	31.12.2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	20 000,00	10 000,00
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	20 000,00	10 000,00
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	35 000,00	20 000,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	35 000,00	20 000,00
Sijoitukset		
Osuudet saman konsernin yrityksissä	100 000,00	100 000,00
Osuudet omistusyhteisyrityksissä	10 000,00	10 000,00
Muut osakkeet ja osuudet	50 000,00	45 000,00
Sijoitukset yhteensä	160 000,00	155 000,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Muu vaihto-omaisuus	110 000,00	80 000,00
Vaihto-omaisuus yhteensä	110 000,00	80 000,00
Pitkäaikaiset saamiset		
Laina saamiset	10 000,00	20 000,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	10 000,00	20 000,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	130 000,00	90 000,00
Siirtosaamiset	40 000,00	35 000,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	170 000,00	125 000,00
Rahoitusarvopaperit		
Muut osakkeet ja osuudet	5 000,00	5 000,00
Muut arvopaperit	8 000,00	7 000,00
Rahoitusarvopaperit yhteensä	13 000,00	12 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	150 000,00	180 000,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	668 000,00	602 000,00

! Tässä oppaassa arvopapereilla tarkoitetaan: osakeyhtiön osakkeita, sijoitusrahasto-osuuksia, ETF-rahastoja, warrantteja, termiinejä, optioita, joukkovelkakirjoja ja kapitalisaatiosopimuksia ("sijoituskuoria"). Mm. johdannaisten tai osakehuoneisto-osakkeiden omistuksen kirjanpitoa ja verotusta säätelevät eri lait ja ohjeet. Tarkastathan, että käsittelemäsi arvopaperi kuuluu tässä oppaassa määriteltyihin arvopapereihin.

Arvopaperit kirjanpidossa - miksi, missä ja mikä?

Arvopaperin kirjauspaikka taseessa määräytyy sen käyttötarkoituksen mukaan. Jos arvopaperi on tarkoitettu pitkäaikaiseen omistukseen ja sen odotetaan tuottavan tuloa useamman tilikauden ajan, se kuuluu pysyviin vastaaviin. Lyhytaikaiset sijoitukset, kuten investointien rahoittamiseen hankitut arvopaperit, kirjataan sen sijaan vaihtuviin vastaaviin.

Kirjanpidossa arvopaperit luokitellaan käyttötarkoituksen perusteella lisäksi eri omaisuuseriin. Muu sijoitusomaisuus ja käyttöomaisuusosakkeet ovat pysyviä vastaavia ja rahoitus- ja vaihtomaisuus ovat vaihtuvia vastaavia. Omaisuuserien erojen tunnistaminen on tärkeää, sillä ne vaikuttavat siihen, mihin kohtaan tasetta arvopaperi kirjataan ja miten sen tuotto tai luovutus näkyvät tuloslaskelmassa.

Oikea kirjanpitokäsittely edellyttää, että omaisuuslaji on tunnistettu oikein. Määrittely perustuu siihen, mihin tarkoitukseen arvopaperi on hankittu. Tässä vaiheessa asiakkaan kanssa käytävä keskustelu on keskeinen: omaisuuserän luokittelu määräytyy asiakkaan kertoman käyttötarkoituksen mukaan. Kirjanpitäjän tehtävänä on puolestaan kertoa, mitä tämä tarkoittaa käytännössä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä.

Asiakkaan kanssa käyty keskustelu on aina hyvä dokumentoida ja pyytää tähän asiakkaalta kiittäminen tai vaihtoehtoisesti pyytää häntä tekemään kirjallinen suunnitelma arvopaperin käyttötarkoituksesta. Näin voidaan myöhemmin osoittaa, miksi tietty kirjaustapa on valittu esimerkiksi tilintarkastuksessa tai viranomaisvalvonnassa.

Muista: oikea kirjanpitokäsittely lähtee siitä, että ymmärrät omaisuuslajien erot ja osaat soveltaa niitä käytännössä.

Käyttöomaisuusosakkeet - tunnuspiirteet

Tase
Verotus

Käyttöomaisuusosakkeet ovat arvopapereita, jotka on hankittu yrityksen pitkäaikaiseen omistukseen ja joiden tarkoituksena on tuottaa hyötyä useamman tilikauden ajan. Niiden ensisijainen tarkoitus ei ole sijoitustuottojen tavoittelu, kuten osinkojen tai arvonnousun, vaan yrityksen varsinaisen elinkeinotoiminnan tukeminen ja edistäminen.

Tyypillisimpiä käyttöomaisuusosakkeita ovat tytäryhtiöiden tai omistusyhteisyriyten osakkeet. Myös sellaisten yhtiöiden osakkeet, joiden toimiala tukee yrityksen omaa toimintaa strategisesti, kuuluvat pääsääntöisesti tähän ryhmään.

Esim. Keskon osake K-kauppiaan kirjanpidossa on tyypillinen käyttöomaisuusosake - se palvelee vahvasti kauppiaan omaa liiketoimintaa.

On hyvä huomioida, että vaikka yhtiö omistaisi enemmistön toisen yhtiön osakkeista ja sillä olisi määräysvalta, tämä ei automaattisesti tarkoita, että kyseessä olisi käyttöomaisuusosake kirjanpidossa. Ratkaisevinta on, millainen rooli omistettavalla yhtiöllä on omistavan yrityksen liiketoiminnassa. Osakeomistus luokitellaan käyttöomaisuudeksi, jos se tukee yhtiön liiketoimintaa ja sen hankintameno on tälle toiminnalle välttämätön tai hyödyllinen.

Kirjanpidon kannalta olennaista on varmistaa, että käyttöomaisuuteen kirjattavien osakkeiden edellytykset täyttyvät, jonka vuoksi tästä onkin suositeltavaa keskustella asiakkaan kanssa, esimerkiksi jo siinä vaiheessa kun tytäryhtiön perustaminen on vasta suunnitelmassa.

Käyttöomaisuusosakkeet liittyvät suoraan yrityksen liiketoimintaan ja tuottavat hyötyä pitkällä aikavälillä. Luokittelu perustuu käyttötarkoitukseen, ei pelkkään omistukseen. Tee luokittelu huolellisesti ja dokumentoi asiakkaan kanssa käyty keskustelu.

**KILA:N OHJAAVA
LAUSUNTO**

Käyttöomaisuusosakkeet - käsittely kirjanpidossa

Esimerkki: tytäryhtiön osakkeiden kirjausketju

Osto

Tase	
1401 Tytäryhtiön osakkeet	1910 Pankkitili
100 000	100 000

Käyttöomaisuusosakkeen pysyvien vastaavien tili valitaan omistustarkoituksen mukaisesti.

Arvostus tilinpäätöksessä

Tuloslaskelma		Tase	
9300 Konserniosuuksien arvonalentumiset	1401 Tytäryhtiön osakkeet		
40 000	40 000		

Käyttöomaisuusosake arvostetaan tilinpäätöshetkellä alimman arvon periaatteen mukaisesti.

Arvonalentumiskirjaukseen tulee olla vahvat perusteet, joka voi olla esim. tytäryhtiön toiminnan hiipuminen tai loppuminen. Tieto ja laskelmat tästä tulee tulla aina yhtiön hallitukselta.

Mikäli aiempi arvonalennus osoittautuu aiheettomaksi, se oikaistaan ja arvostetaan uudelleen tilinpäätöshetken mukaisesti.

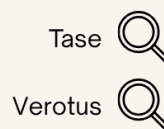
Myynti

Tase		Tuloslaskelma	
1910 Pankkitili	1401 Tytäryhtiön osakkeet	9360 Arvonalentumisten palautukset	3677 Käyttöomaisuusosakkeiden myyntivoitot
250 000	40 000	40 000	150 000
100 000			

Myyntitapahtumassa huomioidaan tehty arvonalentumiskirjaus.

Hankinnasta ja luovutuksesta aiheutuneet muut mahdolliset tulo- ja kulutilit löytyvät *Rahoitus tuotot ja -kulut* tiliryhmästä.

Muut osakkeet ja osuudet - tunnuspiirteet

Nimensä mukaisesti muut osakkeet ja osuudet ovat sellaista omaisuutta, joka ei kuulu yhtiön rahoitus-, käyttö- tai vaihto-omaisuuteen. Toisin sanoen kyseessä on omaisuus, joka ei suoraan tai epäsuorasti palvele yhtiön liiketoimintaa.

Kirjanpidossa nämä arvopaperit kirjataan pysyviin vastaaviin. Vaikka kirjanpitolaki ei käytä termiä "muut osakkeet ja osuudet", voidaan kirjaustapa perustella sillä, että vaihtuviin vastaaviin saa lain mukaan kirjata vain vaihto- ja rahoitusomaisuutta. Mikäli arvopaperit eivät palvele yhtiön liiketoimintaa, jolloin ne olisivat vaihto-omaisuutta tai lyhytaikaisia investointitarpeita, jotka puolestaan kuuluvat rahoitusomaisuuteen, on perusteltua kirjata nämä pitkäaikaiseen omistukseen tarkoitettuun varallisuuteen, eli muuhun omaisuuteen.

Miten tunnistaa muu omaisuus?

Pohdittaessa kuuluvatko arvopaperit muuhun omaisuuteen, hyvä lähtökohta on lähteä rajaamaan pois ne käyttötarkoitukset, joita varten arvopapereita ei ole hankittu.

Jos niitä ei ole hankittu liiketoiminnan tukemiseksi, vaan esimerkiksi passiiviseksi sijoitukseksi ilman liiketaloudellista yhteyttä, ne todennäköisesti kuuluvat muuhun omaisuuteen.

EXAMPLE

Yhtiö A omistaa 5 % osuuden Yhtiöstä B, joka toimii täysin eri toimialalla eikä tarjoa palveluita tai tuotteita Yhtiö A:lle. Omistus on ollut pitkäaikaista, eikä Yhtiö A osallistu Yhtiö B:n hallintoon tai päätöksentekoon. Omistuksen tarkoituksena on ollut säilyttää sijoitusarvo, ei tukea liiketoimintaa.

Tässä tapauksessa osakkeet eivät ole käyttöomaisuutta, koska ne eivät palvele liiketoimintaa. Ne eivät myöskään ole rahoitusomaisuutta, koska niitä ei ole hankittu lyhytaikaiseen sijoitustarkoitukseen. Näin ollen ne kirjataan pysyvien vastaavien muuhun sijoitusomaisuuteen.

Muut osakkeet ja osuudet - käsittely kirjanpidossa

Esimerkki: sijoitusrahasto-osuuksien kirjausketju

Osto

Tase	
1461 Sijoitusrahasto osuudet	1910 Pankkitili
5 000	5 000

Pysyvien vastaavien tili valitaan *Muut osakkeet ja osuudet* tiliryhmästä.

Arvostus tilinpäätöksessä

Tuloslaskelma	Tase
9340 Osakkeiden ja osuuksien arvonalentumiset	1461 Sijoitusrahasto osuudet
2 000	2 000

Muuhun omaisuuteen kirjatut arvopaperit tulee lähtökohtaisesti lain mukaan arvostaa tilinpäätöshetkellä alimman arvon periaatteen mukaan, joko sen hankintahintaan tai tätä alempana markkina-arvoon.

Arvostuksessa otetaan huomioon myös olennaisuusperiaate. Mikäli arvo ei ole alentunut olennaisesti, kirjaus ei ole välttämätön. Huomio kokonaisuus: jos omistuksia on useita ja yhteisvaikutus on suurempi, arvostetaan kukin arvopaperi omaan alempana arvoonsa.

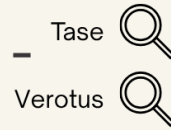
Mikäli arvonalennuskirjaus myöhemmin osoittautuu aiheettomaksi, tulee tämä oikaista ja arvostus tehdä kulloisenkin tilinpäätöshetken mukaisesti.

Myynti

Tase		Tuloslaskelma	
1910 Pankkitili	1461 Sijoitusrahasto osuudet	9360 Arvonalentumisten palautukset	9689 Luovutustappiot (muu omaisuus)
1 500	2 000	2 000	3 500
	5 000		

Myyntitapahtumassa huomioidaan tehty arvonalentumiskirjaus. Myynnin luovutusvoitot/-tappiot ja muut muiden osakkeiden ja osuuksien mahdolliset tulo- ja kulutilit löytyvät *Rahoitus tuotot ja -kulut* tiliryhmästä.

Vaihto-omaisuus arvopaperit - tunnuspiirteet

Vaihto-omaisuus tarkoittaa hyödykkeitä, jotka on hankittu myytäväksi eteenpäin sellaisenaan tai jalostettuina. Arvopaperit voidaan kirjata vaihto-omaisuuteen, jos ne on hankittu nimenomaan edelleen myynti tarkoituksessa, eli ne liittyvät yhtiön varsinaiseen liiketoimintaan.

Jotta arvopaperit voidaan käsitellä kirjanpidossa vaihto-omaisuutena, on ensin arvioitava, täyttääkö arvopaperikauppa liiketoiminnan tunnusmerkit. Kirjanpitolautakunnan mukaan vaihto-omaisuuteen voidaan lukea vain sellaiset arvopaperit, joiden omistaminen liittyy yhtiön toimialaan ja liiketoimintaan. Arviointi tulee kuitenkin aina tehdä tapauskohtaisesti.

Liiketoiminnalle tunnusomaista on, että toiminta on jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, voittoa tavoittelevaa ja riskin sisältävää. Näiden piirteiden täytyminen auttaa hahmottamaan, milloin kyse on varsinaisesta liiketoiminnasta. Lisäksi yhtiön hallituksen tulee huolehtia, että toimialaluokituksissa tulisi olla maininta arvopaperikaupasta, joka tukee arvopaperikaupan kuulumista liiketoimintaan.

Miten liiketoiminnan
tunnusmerkkien täyttymistä
voidaan arvioida?

NEXT ➔

**KILA:N OHJAAVA
LAUSUNTO**

Vaihto-omaisuus arvopaperit - dokumentointi ja asiakasneuvonta

Sijoitustoiminnan kirjaaminen vaihto-omaisuuteen edellyttää aina huolellista taustatyötä. Rajanveto liiketoiminnallisen arvopaperikaupan ja muun sijoitustoiminnan välillä voi olla tulkinnanvarainen, joten dokumentointi, kuten asiakkaan laatima sijoitussuunnitelman ja ylläpito, on erityisen tärkeää.

Sijoitussuunnitelmassa tulisi kuvata:

- Miten sijoituskohteet valitaan
- Miten toimintaa seurataan ja arvioidaan
- Miten aktiivisuus ilmenee (esim. markkinaseuranta, analyysit)
- Miten toiminta liittyy yhtiön strategiaan

Suunnitelma tulee olla aina yrityksen edustajan allekirjoittama - esimerkiksi hallituksessa hyväksytetty suunnitelma tukee sijoitustoiminnan asemaa osana yrityksen liiketoimintaa.

Asiakasneuvonnassa on tärkeää käydä läpi liiketoiminnan tunnusmerkit yhdessä asiakkaan kanssa. Aktiivinen kaupankäynti ei automaattisesti tarkoita liiketoimintaa, ja vastaavasti satunnainen kaupankäynti ei automaattisesti sulje sitä pois. Arviointi tehdään aina kokonaisuutena.

Esimerkki: Milloin arvopaperikauppa täyttää liiketoiminnan tunnusmerkit?

Yhtiö X on merkinnyt kaupparekisteriin toimialaluokituksiin myös arvopaperikaupan. Se harjoittaa aktiivista sijoitustoimintaa, jossa ostetaan ja myydään osakkeita säännöllisesti. Kaupankäynti perustuu hallituksen hyväksymään sijoitussuunnitelmaan, jossa määritellään sijoituskohteiden valintaperusteet, riskienhallinta ja markkinaseurannan käytännöt.

Toiminta on:

- Jatkuvaa: kaupantekoon liittyviä päätöksiä tehdään viikoittain.
- Suunnitelmallista: päätökset perustuvat analysoituun markkinatietoon.
- Aktiivista: yhtiö seuraa markkinoita päivittäin ja reagoi muutoksiin.
- Voittoa tavoittelevaa: tavoitteena on tuottaa liiketoiminnallista tuottoa.
- Riskillistä salkku koostuu suorista osakkeista ja korkeatuottoisista osakerahastoista

Näiden perusteella arvopaperikaupan voidaan arvioida täyttävän liiketoiminnan tunnusmerkit, ja perusteet arvopapereiden kirjaamiselle vaihto-omaisuuteen on vahvat.

Vaihto-omaisuus arvopaperit - käsittely kirjanpidossa

Esimerkki: osakkeen kirjausketju

Kirjanpidossa arvopapereiden ostot ja myynnit kirjataan tuloslaskelman arvopapereiden liikevaihdon ja -ostojen tileille. Arvopapereista syntyvät tuotot ja menot, kuten osingot, kaupankäynti kulut ja luovutusvoitot tai tappiot kirjataan samoihin tiliryhmiin, eriteltyinä omille tileilleen.

Osto

Tuloslaskelma	Tase	Tase	Tuloslaskelma
4214 Arvopapereiden ostot 8 000	1910 Pankkitili 8 000	1543 (Muu vaihto-omaisuus) Arvopaperit 8 000	4424 Muun vaihto-omaisuuden varastonmuutos 8 000

Myynti

Tase	Tuloslaskelma	Tase	Tuloslaskelma
1910 Pankkitili 15 000	3464 Arvopapereiden myynti 15 000	1543 (Muu vaihto-omaisuus) Arvopaperit 8 000	4424 Muun vaihto-omaisuuden varastonmuutos 8 000

Arvostus alimman arvon mukaan

Tuloslaskelma	Tase
4444 Muiden vaihto-omaisuusvarastojen arvonalennus 1 000	1543 (Muu vaihto-omaisuus) Arvopaperit 1 000

Huom!
Myynti: Mikäli osakkeesta on tehty aiemmin arvonalennuskirjaus, tee esimerkin mukainen kirjaus päinvastaisena myyntikirjauksen yhteydessä - muuten toteutunut voitto tai tappio ei realisoidu kokonaisvaikutukseltaan oikein kirjanpidossa!

Tilinpäätöksessä vaihto-omaisuus arvostetaan lähtökohtaisesti alimman arvon mukaan. Mikäli vaihto-omaisuudessa on tilinpäätöshetkellä arvopaperiomistuksia, joiden markkina-arvo on alhaisempi kuin kirjanpitoon kirjattu hankintahinta, tulee arvopapereihin tehdä arvonalennuskirjaus. Vastaavasti mikäli arvo on noussut tulee aiempi arvonalennuskirjaus purkaa. Arvostus tehdään aina arvopaperikohtaisesti.

10

Vaihto-omaisuus arvopaperit - kirjanpidon täsmäytys

Taseen vaihto-omaisuus koostuu kunkin kuun lopussa olemassa olevista arvopaperiomistuksista. Kirjanpidon vaihto-omaisuuden tulee täsmätä arvopaperiraporteissa esitettyyn hankintahintaan. Mikäli arvopapereista on tehty arvonalennuskirjauksia, on näiden yhteissumma täsmäytyksen erotus.

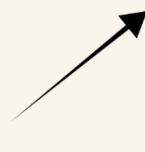
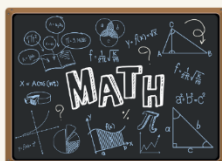
Jotta kirjausten oikeellisuudesta voidaan varmentua, tulee taseen ja tuloslaskelman tilit täsmätä kuukausittain. Täsmäytys lasketaan vähentämällä kuluvan tilikauden vaihto-omaisuuden yhteissummasta edellisen tilikauden vaihto-omaisuuden yhteissumma. Erotuksen tulee vastata tuloslaskelman ostojen alla esitettävän varaston muutostilin yhteissummaa.

Tase

Vaihto-omaisuus	2025	2024
Muu vaihto-omaisuus	110 000,00	80 000,00
Vaihto-omaisuus yhteensä	110 000,00	80 000,00

Tuloslaskelma

Muun vaihto-omaisuuden varastonmuutos	-30 000,00
---------------------------------------	------------

MIINUS

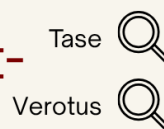
YHTÄKUIN

Eikö täsmää? Huomioi - erotukseksi tulee arvonalennuskirjausten yhteissumma.

11

Rahoitusomaisuus arvopaperit- tunnuspiirteet

Rahoitusomaisuudeksi kirjattavien arvopapereiden tulee olla hankittu lyhytaikaiseen omistukseen. Lähtökohtaisesti lyhytaikaisuudella tarkoitetaan sitä, että arvopapereita pidetään hallussa enintään vuoden ajan. Omistuksen aikaraja ei kuitenkaan yksin määritä sitä, kuuluvatko arvopaperit rahoitusomaisuuteen.

Toinen keskeinen seikka on omistuksen tilapäisyys. Arvopaperit voidaan katsoa rahoitusomaisuudeksi, vaikka niiden omistusaika ylittäisi vuoden, jos sijoitus on tehty tilapäisesti esimerkiksi tulevia investointeja varten. Tällöin arvioinnissa otetaan huomioon sijoituksen tarkoitus ja sen yhteys yrityksen liiketoimintaan.

Rahoitusarvopapereiden tunnusmerkkeihin kuuluu lisäksi se, että tilapäisesti sijoitettujen varojen alkuperä on syntynyt yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta, eikä sijoituksen suuruus ole kohtuuton suhteessa yrityksen liikevaihtoon.

Rahoitusomaisuuden tunnusmerkit voidaan tiivistää seuraavasti:

- Lyhytkestoisuus: sijoitus on tarkoitettu lyhytaikaiseen omistukseen
- Tilapäisyys: sijoitus on tehty väliaikaisesti, esimerkiksi tulevia investointeja varten
- Varojen alkuperä: sijoitetut varat ovat peräisin yrityksen liiketoiminnasta
- Kohtuullinen suuruus: sijoitusten määrä on kohtuullinen suhteessa yrityksen liikevaihtoon

On tärkeää huomata, että yksittäiset tunnusmerkit eivät yksinään riitä määrittämään omaisuuslajia. Arviointi tulee tehdä kokonaisuutena, huomioiden kaikki olosuhteet ja sijoituksen tarkoitus.

Kun arvioit, kuuluuko arvopaperi rahoitusomaisuuteen, älä keskity pelkästään omistusaajan pituuteen. Tarkastele myös sijoituksen tarkoitusta, varojen alkuperää ja sijoituksen suhteellista kokoa. Kokonaisarvio on aina tärkein.

**KHO:N OHJAAVA
RATKAISU**

Rahoitusomaisuus arvopaperit - käsittely kirjanpidossa

Esimerkki: sijoitusrahasto-osuuden kirjausketju

Osto

Tase	
1889 Osakkeet ja osuudet	1910 Pankkitili
6 000	6 000

Vaihtuvien vastaavien tili valitaan *Rahoitusarvopapereiden* tiliryhmästä.

Arvostus tilinpäätöksessä

Tuloslaskelma	Tase
9390 Osakkeiden ja osuuksien arvonalentumiset	1889 Osakkeet ja osuudet
3 000	3 000

Rahoitusomaisuuteen kirjatut arvopaperit tulee lähtökohtaisesti arvostaa tilinpäätöshetkellä alimman arvon periaatteen mukaan, joko sen hankintahintaan tai tätä alempaan markkina-arvoon.

Arvostuksessa otetaan huomioon myös olennaisuusperiaate. Mikäli arvo ei ole alentunut merkittävästi, kirjaus ei ole välttämätön. Huomio kokonaisuus - jos omistuksia on useita ja yhteisvaikutus on suurempi, tulee kaikki arvostaa alempaan arvoonsa.

Mikäli arvonalennuskirjaus myöhemmin osoittautuu aiheettomaksi, tulee tämä oikaista kulloisenkin tilinpäätöshetken mukaiseen alempaan arvoonsa.

Myynti

Tase		Tuloslaskelma	
1910 Pankkitili	1889 Osakkeet ja osuudet	9410 Arvonalentumisten palautukset	9299 Luovutusvoitot rahoitusomaisuudesta
7 500	3 000	3 000	1 500
	6 000		

Myyntitapahtumassa huomioidaan tehty arvonalentumiskirjaus. Myynnin luovutusvoitot/-tappiot ja muut rahoitusomaisuuden mahdolliset tulo- ja kulutilit löytyvät Rahoitus tuotot ja -kulut tiliryhmästä.

13

Yhteenveto

Pysyvät vastaavat

Käyttöomaisuusosakkeet

Kirjanpidossa käyttöomaisuusosakkeet ovat pitkäaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita, jotka palvelevat yhtiön liiketoimintaan. Ne eivät ole tarkoitettu myytäväksi tai lyhytaikaiseen sijoitustoimintaan, vaan ne palvelevat yhtiön strategisia tai operatiivisia tavoitteita - esimerkiksi tytäryhtiön omistaminen tai liiketoimintaa tukevan kumppaniyrityksen osakkuus.

Muut osakkeet ja osuudet

Ovat arvopapereita, jotka eivät kuulu yhtiön rahoitus-, käyttö- tai vaihto-omaisuuteen. Ne eivät palvele yhtiön varsinaista liiketoimintaa, eivätkä ole lyhytaikaisia sijoituksia tai tue tuotannollisia resursseja.

Vaihtuvat vastaavat

Vaihto-omaisuus arvopaperit

Vaihto-omaisuudeksi kirjataan arvopaperit, jotka on hankittu myyntitarkoituksessa tai lyhytaikaiseen kaupankäyntiin. Toiminnan tulee olla aktiivista, voittoa tavoittelevaa, suunnitelmallista, riskin ottavaa ja jatkuvaa. Lisäksi sijoitustoiminta on dokumentoitava huolellisesti: yrityksellä tulee olla sijoitussuunnitelma, joka osoittaa edellä mainitut toiminnan tavoitteet. Suunnitelmaa on ylläpidettävä ja päivitettävä säännöllisesti, jotta arvopapereiden kirjaaminen vaihto-omaisuuteen voidaan perustella asianmukaisesti.

Rahoitusomaisuus arvopaperit

Rahoitusomaisuudeksi voidaan kirjata arvopaperit, jotka on hankittu lyhytaikaiseen ja tilapäiseen omistukseen. Tärkeää on, että sijoitetut varat ovat peräisin yrityksen liiketoiminnasta, sijoituksen määrä on kohtuullinen suhteessa liikevaihtoon ja varoja on tarkoitus käyttää esimerkiksi investointeihin tai liiketoiminnan muihin tarpeisiin.

14

ARVOPAPERIT VEROTUKSESSA - OMAISUUSLAJIN VALINTA

Arvopaperien verotuksellinen käsittely ei aina vastaa kirjanpidon merkintöjä. Kirjanpidossa arvopaperit jaotellaan hankintatarkoituksen mukaan eri omaisuuseriin, kun taas verotuksessa omaisuuslajit määritellään elinkeinoverolain mukaan. Verotuksellinen luokittelu on tehtävä aina erikseen, eikä kirjanpidon merkintä yksinään määritä arvopaperin verotuksellista asemaa.

Elinkeinoverolaissa omaisuuslajeja on viisi: käyttöomaisuus, muu omaisuus, rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuus ja sijoitusomaisuus. Näistä sijoitusomaisuutta ei käsitellä tässä oppaassa, sillä se koskee vain erityisiä toimialoja, kuten rahoitus-, vakuutus- ja eläkelaitoksia. Verotuksessa omaisuuslajin määrittäminen on keskeinen lähtökohta, mutta sen jälkeen on vielä selvitettävä, miten kyseisen omaisuuslajin verotus käytännössä toteutuu. Tämä ei aina ole suoraviivaista, ja tilanteet voivat vaatia tapauskohtaista arviointia.

Verotukselliset ratkaisut perustuvat kokonaisuuteen, johon kuuluvat lainsäädäntö, sen esityöt, Verohallinnon ohjeistukset sekä oikeuskäytäntö, kuten korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut. Näiden seuraaminen on tärkeää, jotta arvopaperien verotuksellinen käsittely perustuu ajantasaiseen ja oikeaan tietoon. Epäselvissä tilanteissa on suositeltavaa hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisu, joka tuo ennakoitavuutta ja varmuutta sekä kirjanpitäjälle että asiakkaalle.

Kirjanpitäjän ammattitaitoon kuuluu verolainsäädännön syvälinen tuntemus ja sen soveltaminen käytännön tilanteissa. Asiakasneuvonnassa on tärkeää osata tuoda esiin eri verotukselliset näkökulmat ja ohjata asiakasta tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun. Arvopaperien omistuksen luonteen huolellinen dokumentointi tukee sekä omaisuuslajin oikeaa määrittämistä että verotuksellista arviointia ja selkeyttää, miten arvopaperit tulisi käsitellä veroilmoituksella.

Käyttöomaisuus - verokohtelu

Käyttöomaisuusosakkeiden määrittely on yksi yritysverotuksen haastavimmista osa-alueista. Vaikka aiheesta on annettu useita oikeuden ratkaisuja ja Verohallinto on selkeyttänyt ohjeistustaan näiden myötä, käytännön soveltaminen vaatii edelleen huolellista tapauskohtaista arviointia.

Alla on koottu ne keskeiset vaatimukset, joiden täytyessä osakkeet voidaan luokitella käyttöomaisuudeksi:

1. Luovutettavan yhtiön osakkeiden on palveltava luovuttaja yhtiön harjoittamaa elinkeinotoimintaa.
2. Osakkeita voi luovuttaa verovapaasti vain osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö, pois lukien osakeyhtiö, joka harjoittaa pääomasijoitustoimintaa.
3. Yhtiön tulee olla omistanut luovutettavan yhtiön osakkeita yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja omistusosuuden on tullut olla vähintään 10 prosenttia yhtiön osakepääomasta.
4. Luovutettavan yhtiön on sijaittava Suomessa tai sellaisessa maassa, jonka kanssa Suomella on voimassa oleva verosopimus, tai sen on oltava EU-alueella toimiva yhtiö, joka täyttää emo-tytäryhtiödirektiivissä määritellyt ehdot.
5. Luovutuksen kohteena oleva yhtiö ei saa olla kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön taikka osakeyhtiön, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa.

Vaikka edellä mainitut kriteerit muodostavat käyttöomaisuusosakkeen määritelmän rungon, käytännössä suurin tulkinnanvara liittyy siihen, miten arvioidaan osakeomistuksen yhteyttä yhtiön elinkeinotoimintaan. Tämä osa-alue on usein ratkaiseva, ja sen arviointi vaatii syvempää tarkastelua. Seuraavalla sivulla pureudutaan juuri tähän kysymykseen käytännön esimerkkien ja Verohallinnon linjausten kautta.

Käyttöomaisuus - verokohtelu

Kuten edellisellä sivulla todettiin, käyttöomaisuusosakkeen määritelmä perustuu useaan samanaikaisesti täyttyvään edellytykseen. Näistä liiketaloudellinen merkitys ja toiminnallinen yhteys ovat usein tulkinnanvaraisimpia ja vaativat tapauskohtaista arviointia. Tällä sivulla keskitytään juuri siihen, miten arvioidaan, palveleeko osakeomistus yhtiön elinkeinotoimintaa.

Mitä tarkoittaa elinkeinotoimintaa palveleva omistus?

Osakeomistuksen voidaan katsoa palvelevan elinkeinotoimintaa:

- Strateginen yhteys: Omistettu yhtiö toimii samalla toimialalla tai täydentää emoyhtiön liiketoimintaa.
- Toiminnallinen riippuvuus: Tytäryhtiö tuottaa palveluita tai resursseja, joita emoyhtiö tarvitsee liiketoimintansa harjoittamiseen.
- Johtaminen ja hallinnointi: Emoyhtiö osallistuu aktiivisesti tytäryhtiön ohjaukseen liiketaloudellisista syistä, ei vain muodollisesti.
- Erillinen hallinto: Hallinnointia hoitaa palkattu henkilöstö, ei osakkaat itse – tämä korostaa omistuksen liiketaloudellista perustaa.
- Konsernirakenne: Suurissa konserneissa emoyhtiön rooli strategisena johtajana tukee käyttöomaisuusluonteen toteamista.

Mikä ei yksinään riitä?

Verohallinnon mukaan seuraavat seikat eivät yksinään osoita käyttöomaisuusluonnetta:

- Hallitusjäsenyys tai toimitusjohtajapalvelut
- Talous- tai henkilöstöhallinnon tukipalvelut
- Pitkä omistusaika ilman liiketoiminnallista yhteyttä

Kokonaisarvio ratkaisee

Arviointi tehdään aina kokonaisuutena. Yksittäinen tekijä ei ratkaise, vaan merkitystä on sillä, miten eri seikat yhdessä osoittavat omistuksen liittyvän yhtiön liiketoimintaan.

Esimerkiksi tilanteessa, jossa hallinnolliset palvelut tuotetaan erikseen palkatun henkilöstön toimesta ja ne tukevat yhtiön johtamista ja riskienhallintaa, osakkeet voidaan katsoa käyttöomaisuudeksi, vaikka toiminnallinen yhteys olisi epäsuorempi. Jos tulkinta jää epäselväksi, ennakkoratkaisun hakeminen Verohallinnolta lisää varmuutta ja vähentää veroriskejä.

Käyttöomaisuus veroilmoituksella - varat ja velat

Varallisuustilanne		euroa		snt		euroa		snt	
Varat									
Käyttöomaisuus									
Aineettomat oikeudet									
Pitkäaikaiset menot									
Kiinteistöt (erittele lomakkeella 18) ..									
Koneet ja kalusto									
Ennakkomaksut									
Käyttöomaisuusarvopaperit (erittele lomakkeella 8A)									
Saamiset osuuskuntien ja osuustaitto yrityksiltä									
Saamiset omistusyhteisyyksiltä									
Muut käyttöomaisuussaamiset									
Muu käyttöomaisuus									
Käyttöomaisuus yhteensä									
Valitto-omaisuus									
Aineet ja tarvikkeet									
Rahoitusomaisuus									
Myyntisaamiset									
Saamiset saman konsernin yrityksiltä									
Saamiset omistusyhteisyyksiltä									
Lainasaamiset									
Muut saamiset									
Rahoitusomaisuusarvopaperit (erittele lomakkeella 8A)									
Siirtosaamiset									
Osatuloutuksen saamiset									
Rahat									
Pankkisaamiset									
Muu rahoitusomaisuus									
Rahoitusomaisuus yhteensä									

1. Käyttöomaisuusosakkeet merkitään veroilmoituslomakkeella 6B yrityksen pitkäaikaiseen varallisuuteen kohdassa *Käyttöomaisuusarvopaperit*.

2. Arvopapereista annetaan tarkempi erittely liitelomakkeella 8A, jossa varallisuus yksilöidään osakekohtaisesti. Erittelyssä ilmoitetaan muun muassa osakemäärät, poistamaton hankintameno ja vertailuarvo.

8A LUETTELO YHTEISÖN OMISTAMISTA ARVOPAPEREISTA JA ARVO-OSUUKSISTA 2025

Osakkeet, osuuskuntien osuudet, sijoitusrahasto-osuudet, merkintäoikeudet, optiotodistukset ja optio-oikeudet yms. arvopaperit

a) Osakeyhtiön tai osuuskunnan nimi b) Y-tunnus	Osakkeiden määrä	Tuloveruksessa poistamaton hankintameno	Vertailuarvo ¹				
			kappaleita		yhteensä		
		euroa	snt	euroa	snt	euroa	snt
Käyttöomaisuus (EVL)							
a)							
b)							
a)							
b)							
Käyttöomaisuus yhteensä ²							

LINKKI VERTAILUARVOIHIN

18

Käyttöomaisuus veroilmoituksella - tuotot ja kulut

3 Toiminnan muut tuotot				
Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ja purkuvoitot (erittele lomakkeella 71A ja/tai 71B)				
Veronalainen osuus (EVL 6 b ja 51 d §) (erittele lomakkeella 71B)				
Käyttöomaisuuskiinteistöjen luovutusvoitot				
Muun käyttöomaisuuden luovutusvoitot				
Saadut avustukset ja tuet				
Muut tuotot				
4 Toiminnan muut kulut				
Edustuskulut				
Vähennyskelpoinen osuus 50 % (EVL 8 § 1 mom. 8 kohta)				
Annetut lahjoitukset				
Vähennyskelpoinen osuus (TVL 57 §)				
Käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot ja purkutappiot (erittele lomakkeella 71A ja/tai 71B)				
Vähennyskelpoinen osuus (EVL 6 b ja 51 d §) (ilmoita lomakkeella 71B)				
Muun käyttöomaisuuden luovutustappiot				
Leasingmaksut				
Myyntisaamisten arvonalentumiset				
Muut vähennyskelpoiset kulut				

Käyttöomaisuuden luovutus- ja purkuvoitot sekä -tappiot ilmoitetaan veroilmoituslomakkeella 6B. Ilmoitus tehdään yhteissummittain, eli jos yhtiöllä on useita käyttöomaisuusosakkeita, joiden luovutuksista on syntynyt sekä voittoja että tappioita, näistä ilmoitetaan vain kokonaisvoitot ja -tappiot omissa kohdissaan elinkeinotoiminnan tuottojen ja -kulujen osioissa.

HUOM! Realisoitumattomia arvonalentumisia tai arvonalentumisia ei saa ilmoittaa, koska ne eivät ole verotuksessa hyväksyttävissä. Vain lopulliset, realisoituneet voitot ja tappiot otetaan huomioon verotettavaa tulosta laskettaessa.

Nämä merkitään varat ja velat puolella oman pääoman erittelyssä: Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut tai Verovapaat tuotot.

19

Käyttöomaisuus veroilmoituksella - tuotot ja kulut

Luovutukset tulee erikseen eritellä liitelomakkeilla seuraavasti:

Verovapaat luovutusvoitot ja vähennyskelvottomat tappiot ilmoitetaan liitelomakkeella 71A, kohdissa 2 tai 3.

2 Verovapaa luovutus- ja purkuvoitot	
1 Luovutetut osakkeet	
Yhtiön nimi	
Yhtiön asuinvaltion maakoodi	
2 Hankintapäivä (ppkkvvvv)	
3 Luovutuspäivä (ppkkvvvv)	
4 Omistusosuus ennen luovutusta (%)	
5 Omistusosuus luovutuksen jälkeen (%)	
6 Luovutushinta tai todennäköinen luovutushinta	
7 Verotuksessa poistamaton hankintameno	
8 Voiton hankkimisesta johtuneet menot	
9 Hankintahinnasta tehty vähennys (ks. täyttöohje)	
10 Konserniyhtiöiden välillä syntyneet luovutustappiot	
11 Verovapaa luovutus- ja purkuvoitto	
Verovapaat luovutus- ja purkuvoitot yhteensä (Laske yhteen kohdan 11 luvut molemmista sarakeista.)	

3 Vähennyskelvottomat luovutus- ja purkutappiot	
1 Luovutetut osakkeet	
Yhtiön nimi	
Yhtiön asuinvaltion maakoodi	
2 Hankintapäivä (ppkkvvvv)	
3 Luovutuspäivä (ppkkvvvv)	
4 Omistusosuus ennen luovutusta (%)	
5 Omistusosuus luovutuksen jälkeen (%)	
6 Luovutushinta tai todennäköinen luovutushinta	euro
7 Verotuksessa poistamaton hankintameno	
8 Voiton hankkimisesta johtuneet menot	
9 Vähennyskelvoton tappio	
Vähennyskelvottomat luovutus- ja purkutappiot yhteensä (Laske yhteen kohdan 9 luvut molemmista sarakeista.)	

Veronalaiset luovutusvoitot ja vähennyskelpoiset tappiot ilmoitetaan lomakkeella 71B, kohdissa 2A tai 2B.

2A Käyttöomaisuusosakkeiden veronalaiset luovutus- ja purkuvoitot		2B Käyttöomaisuusosakkeiden luovutus- ja purkutappiot, jotka ovat vähennyskelpoisia luovutus- ja purkuvoitoista	
		1	
1 Luovutetut osakkeet		1 Luovutetut osakkeet	
Yhtiön nimi		Yhtiön nimi	
Y-tunnus		Y-tunnus	
Yhtiön asuinvaltion maakoodi		Yhtiön asuinvaltion maakoodi	
2 Hankintapäivä (ppkkvvvv)		2 Hankintapäivä (ppkkvvvv)	
3 Luovutuspäivä (ppkkvvvv)		3 Luovutuspäivä (ppkkvvvv)	
4 Omistusosuus ennen luovutusta (%)		4 Omistusosuus ennen luovutusta (%)	
5 Omistusosuus luovutuksen jälkeen (%)		5 Omistusosuus luovutuksen jälkeen (%)	
6 Luovutushinta tai todennäköinen luovutushinta		6 Luovutushinta tai todennäköinen luovutushinta	euroa
7 Verotuksessa poistamaton hankintameno		7 Verotuksessa poistamaton hankintameno	snt
8 Voiton hankkimisesta johtuneet menot		8 Voiton hankkimisesta johtuneet menot	euroa
9 Veronalainen luovutus- ja purkuvoitto		9 Luovutetulta yhtiöltä saatu osinko tai konserniaavustus	
		10 Vähennyskelpoisen luovutus- ja purkutappio	
Veronalaiset luovutus- ja purkuvoitot yhteensä (Laske yhteen kohdan 9 luvut molemmista sarakeista.)		Luovutus- ja purkuvoitoista vähennyskelpoiset luovutus- ja purkutappiot yhteensä (Laske yhteen kohdan 10 luvut molemmista sarakeista.)	

Muu omaisuus - verokohtelu

VEROHALLINNON
OHJE

Muu omaisuus tarkoittaa arvopapereita, jotka eivät kuulu elinkeinotoiminnan rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen. Verotuksessa ne käsitellään pääsääntöisesti elinkeinotoiminnan varoina, jolloin niistä saadut tuotot ovat veronalaista tuloa ja niihin liittyvät kulut sekä luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia.

Tähän omaisuuslajiin liittyy kuitenkin erityinen rajoitus: osake- ja yhtymäosuuksien luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia vain, jos ne voidaan kohdistaa muun omaisuuden arvopapereiden luovutusvoittoihin. Tappiot voidaan vähentää joko samana verovuonna tai seuraavien viiden vuoden aikana. Jos voittoja ei synny tänä aikana, tappiot voivat jäädä kokonaan hyödyntämättä.

Käytännössä luovutusvoitot voivat syntyä minkä tahansa muun omaisuuden arvopaperin myynnistä, kuten ETF-rahastoista, joukkovelkakirjalainoista tai muista ei-liiketoimintaan liittyvistä sijoituksista.

Tappioiden vähennyskelpoisuuden rajoitus on keskeinen verotuksellinen erityispiirre muun omaisuuden kohdalla. Siksi asiakasneuvonnassa on tärkeää nostaa tämä esiin ajoissa, erityisesti tilanteissa, joissa yhtiö harkitsee luopuvansa osakkeista merkittäväällä tappiolla.

Muista, että muun omaisuuden osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot eivät ole automaattisesti vähennyskelpoisia. Ne voidaan vähentää vain muun omaisuuden arvopapereiden luovutusvoitoista, ja vain rajatun ajan sisällä. Jos voittoja ei synny viiden vuoden kuluessa, tappiot voivat jäädä kokonaan käyttämättä. Tämä kannattaa huomioida jo ennen luovutuspäätöstä.

Muun omaisuus veroilmoituksella - varat ja velat

Muun omaisuuden arvopaperit merkitään veroilmoituslomakkeella 6B yrityksen pitkäaikaiseen varallisuuteen kohdassa *Muu omaisuus*.

Muu omaisuus		
Arvopaperit (erittele lomakkeella 8A)		
Kiinteistöt (erittele lomakkeella 18) ..		
Osakaslainat		
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Muut saamiset		
Muu tähän ryhmään kuuluva omaisuus		
Muu omaisuus yhteensä		

Arvopaperiomistuksista täytetään liitelomake 8A. Erittelyssä varallisuus yksilöidään arvopaperikohtaisesti, ja ilmoitetaan muun muassa omistuskäytöt, poistamatonta hankintameno ja vertailuarvo.

Huom.
Jos osakkeista kertyi vähennyskelvotonta luovutustappiota, se tulee merkitä oman pääoman erittelyyn kohtaan *Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut*.

11 Oma pääoma	euroa	snt
Sidottu oma pääoma		
Osake- tai osuuspääoma		
Muu sidottu oma pääoma		
Vapaa oma pääoma		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		
Muut rahastot		
Edellisten tilikausien voitto		
Edellisten tilikausien tappio		
Tilikauden voitto		
Tilikauden tappio		
Verotettava tulos		
Verotuksessa vahvistettava tappio ..		
Verovapaat tuotot		
Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut		
Muut kirjanpidon ja verotuksen tulosten erot		
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		

Muu omaisuus veroilmoituksella - tuotot ja kulut

Luovutusvoitot

Muun omaisuuden arvopapereiden luovutusvoitot ja -tappiot ilmoitetaan veroilmoituksella yhteissumman mukaan. Eli jos yhtiöllä on useita luovutuksia, ilmoitetaan vain kokonaistulos – oli se voitollinen tai tappiollinen.

	Kirjanpito		Verotus	
	euroa	snt	euroa	snt
8 Osuus välyhteisön tuloon (erittele lomakkeella 74)				
9 Muun omaisuuden luovutusvoitot (erittele lomakkeella 71B)				

Luovutustappiot

Mikäli muun omaisuuden osakkeiden luovutukset olivat tappiollisia - yhteissumma ilmoitetaan vain kirjanpitosarakkeessa, koska nämä ovat vähennyskelpoisia vain muun omaisuuden tulosta.

Mikäli muun omaisuuden muiden arvopapereiden luovutukset olivat tappiollisia - yhteissumma ilmoitetaan sekä kirjanpidon, että verotuksen sarakkeissa, koska nämä ovat suoraan vähennyskelpoisia elinkeinotoiminnan tulosta.

9 Muun omaisuuden luovutustappiot ja arvonalentumiset (erittele lomakkeella 71B)				
Vähennyskelpoinen osuus				

Luovutusvoitot ja tappiot eritellään liitelomakkeella 71B. Luovutusvoitot ja osakkeiden luovutustappiot eritellään lomakkeella yksilöidysti. Huom. muiden arvopapereiden luovutustappioista ilmoitetaan vain yhteissumma.

Muistathan, että arvonalentumisia tai -palautuksia ei saa sisällyttää verotettavaan tuloon. Nämä ilmoitetaan varat ja velat puolella oman pääoman erittelyssä, joko *Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut* tai *Verovapaat tuotot* -kohdissa.

Muista eritellä luovutukset liitelomakkeella 71B ja ilmoittaa vain yhteissumma päälomakkeella. Tarkista aina, onko tappio vähennyskelpoinen ja mihin sarakkeeseen se kuuluu – tämä vaikuttaa suoraan verotettavaan tuloon.

Vaihto-omaisuus - verokohtelu

Arvopaperikauppa elinkeinotoimintana

VEROHALLINNON
OHJE

Kun yritys käy arvopaperikauppaa osana liiketoimintaansa, arvopaperit käsitellään verotuksessa vaihto-omaisuutena. Tämä tarkoittaa sitä, että ne on hankittu edelleen myytäviksi ja liittyvät yrityksen varsinaiseen toimintaan.

Arvopaperikauppa voidaan katsoa elinkeinotoiminnaksi riippumatta siitä, onko kyseessä pää- vai sivutoiminen toiminta. Tärkeintä arvioinnissa on kokonaisuus: toiminnan tulee olla jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, voittoa tavoittelevaa ja riskinottoon perustuvaa. Kun nämä tunnusmerkit täyttyvät, arvopaperikauppa voidaan lukea osaksi yrityksen elinkeinotoimintaa.

Dokumentointi ja verotuksellinen riskinhallinta

Kirjanpidon vaihto-omaisuutta käsittelevässä osiossa korostettiin asianmukaisen dokumentoinnin merkitystä, ja tämä pätee erityisesti verotuksen näkökulmasta. Kun arvopaperikauppa katsotaan elinkeinotoiminnaksi, siitä syntyneet tappiot ja arvonalennukset voidaan vähentää suoraan elinkeinotoiminnan tuloksesta. Koska kaupankäynti voi olla volyymiltaan suurta ja osakemarkkinoille on ominaista voimakas arvovaihtelu, tappiot voivat olla merkittäviä.

Verotarkastuksen yhteydessä voidaan kyseenalaistaa, onko toiminta todella elinkeinotoimintaa. Tällöin hyvin laadittu dokumentaatio, kuten liiketoimintasuunnitelma, kaupankäyntistrategia ja niiden säännöllinen päivittäminen, helpottavat olennaisesti vaadittavan näytön esittämistä. Hyvä dokumentointi toimii siis paitsi kirjanpidon tukena, myös tärkeänä osana verotuksellisen riskin hallintaa.

Arvopaperikaupan elinkeinotoiminnallisen luonteen osoittamisessa kokonaisuus ratkaisee. Selkeästi laadittu ja ajan tasalla pidetty liiketoimintasuunnitelma tai kaupankäyntistrategia tukee uskottavaa ja johdonmukaista toimintaa sekä auttaa tarvittaessa verotuksellisessa selvityksessä.

Vaihto-omaisuus veroilmoituksella - varat ja velat

Vaihto-omaisuuden yhteissumma merkitään varallisuuslaskelman kohtaan *Vaihto-omaisuusarvopaperit*.
Arvopaperiomistuksia ei eritellä erikseen liitelomakkeella.

9 Varat	euroa	snt
Käyttöomaisuus		
Aineettomat oikeudet		
Pitkävaikutteiset menot		
Kiinteistöt (erittele lomakkeella 18) ..		
Koneet ja kalusto		
Ennakkomaksut		
Käyttöomaisuusarvopaperit (erittele lomakkeella 8A)		
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Saamiset omistusyhteyksyrityksiltä ...		
Muut käyttöomaisuussaamiset		
Muu käyttöomaisuus		
Käyttöomaisuus yhteensä		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet		
Keskeneräiset tuotteet		
Valmiit tuotteet		
Tavarat		
Vaihto-omaisuuskiinteistöt		
Vaihto-omaisuusarvopaperit		
Muu vaihto-omaisuus		
Vaihto-omaisuus yhteensä		

Vaihto-omaisuus veroilmoituksella - tuotot ja kulut

Veroilmoituslomakkeella 6B arvopapereiden myynnit ilmoitetaan liikevaihdossa. Vastaavasti ostot ja varaston muutokset merkitään kuluihin kohtaan *Materiaalit ja palvelut*.

Tuloverolaskelma (EVL) 6 Elinkeinotoiminnan tuotot (jatkuu sivulla 3)	Kirjanpito		Verotus	
	euroa	snt	euroa	snt
1 Liikevaihto				
2 Valmistus omaan käyttöön				
3 Toiminnan muut tuotot				
Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ja purkuvoitot (erittele lomakkeella 71A ja/tai 71B)				
Veronalainen osuus (EVL 6 b ja 51 d §) (erittele lomakkeella 71B)				
Käyttöomaisuuskiinteistöjen luovutusvoitot				
Muun käyttöomaisuuden luovutusvoitot				
Saadut avustukset ja tuet				
Muut tuotot				

Tuloverolaskelma (EVL) 7 Elinkeinotoiminnan kulut (jatkuu sivulla 4)	Kirjanpito		Verotus	
	euroa	snt	euroa	snt
1 Materiaalit ja palvelut				
Ostot ja varastojen muutokset				
Ulkopuoliset palvelut				

Huom! Vaikka osinkotuotot kirjataan kirjanpidossa liikevaihdon alle, niin verotuksessa ne tulee eriyttää *Saadut osingot ja ylijäämät*-kohtaan. Osingot eritellään lisäksi liitelomakkeella 73.

4 Rahoitustuotot				
Saadut osingot ja ylijäämät (erittele lomakkeella 73)				
Veronalainen osuus (EVL 6 a §)				

Rahoitusomaisuus - verokohtelu

Rahoitusomaisuuden määritelmä

Rahoitusomaisuudella tarkoitetaan yrityksen rahavaroja, saamia ja sijoituksia, jotka eivät ole osa varsinaista liiketoimintaa, vaan liittyvät varojen hallintaan ja säilyttämiseen. Tyypillisesti rahoitusomaisuus koostuu lyhytaikaisista sijoituksista, joiden varat ovat peräisin yrityksen liiketoiminnan tuotoista ja joiden määrä on kohtuullinen suhteessa liikevaihtoon. Näiden varojen on yleensä tarkoitus palvella yrityksen tulevia tarpeita, kuten investointeja tai kassanhallintaa.

Rahoitusomaisuuden verotus

Rahoitusomaisuudesta saadut tuotot, kuten korkotulot, luovutusvoitot ja osingot, verotetaan osana elinkeinotoiminnan tulosta. Vastaavasti rahoitusomaisuudesta aiheutuneet kulut ja tappiot voidaan vähentää elinkeinotoiminnan menoina.

Verotuksessa hyväksytään vähennykseksi vain lopulliset tappiot. Arvopaperin arvonalennus on vähennyskelpoinen vasta, kun menetys on varmistunut, esimerkiksi sijoituskohteen jouduttua konkurssiin. Kirjanpidossa tehty arvonalennus ei siis automaattisesti tarkoita verotuksessa hyväksyttävää vähennystä, joten kirjanpitäjän on tärkeää tunnistaa, milloin kyse on lopullisesta kulusta.

Rahoitusomaisuus tarkoittaa yrityksen lyhytaikaisia sijoituksia ja varoja, jotka eivät liity varsinaiseen liiketoimintaa. Sijoituksen käyttötarkoitus voidaan osoittaa esimerkiksi hankintasuunnitelmalla, jossa kuvataan, mihin varat on tarkoitus käyttää. Tällainen dokumentointi tukee liiketoiminnan kehittämisen osoittamista ja voi olla hyödyllinen esimerkiksi verotarkastuksessa.

Rahoitusomaisuus veroilmoituksella - varat ja velat

Rahoitusomaisuus merkitään varallisuuslaskelman kohtaan
Rahoitusomaisuusarvopaperit.

Varallisuuslaskelma		euroa		snt	
9 Varat					
Käyttöomaisuus				Rahoitusomaisuus	
Aineettomat oikeudet				Myyntisaamiset	
Pitkävaikutteiset menot				Saamiset saman konsernin yrityksiltä	
Kiinteistöt (eritele lomakkeella 18) ..				Saamiset omistusyhteisyrityksiltä ...	
Koneet ja kalusto				Lainasaamiset	
Ennakkomaksut				Muut saamiset	
Käyttöomaisuusarvopaperit (eritele lomakkeella 8A)				Rahoitusomaisuusarvopaperit (eritele lomakkeella 8A)	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				Sijoitussaadat	
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä ...				Osatuloutuksen saamiset	
Muut käyttöomaisuussaamiset				Rahat	
Muu käyttöomaisuus				Pankkisaamiset	
Käyttöomaisuus yhteensä				Muu rahoitusomaisuus	
Vaihto-omaisuus				Rahoitusomaisuus yhteensä	
Aineet ja tarvikkeet					

**LINKKI
VERTAILUARVOIHIN**

Arvopaperiomistukset eritellään liitelomakkeella 8A.

a) Osakeyhtiön tai osuuskunnan nimi b) Y-tunnus	Osak- keiden määrä	Tuloverotuksessa poista- maton hankintameno		Vertailuarvo ¹			
		euroa	snt	kappaleelta		yhteensä	
		euroa	snt	euroa	snt	euroa	snt
Käyttöomaisuus (EVL)							
a)							
b)							
a)							
b)							
Käyttöomaisuus yhteensä ²							
Rahoitusomaisuus (EVL)							
a)							
b)							
a)							
b)							
Rahoitusomaisuus yhteensä ²							

Rahoitusomaisuus veroilmoituksella - tulot ja menot

Rahoitusomaisuuden tuotot ilmoitetaan rahoitustuotoissa ja kulut rahoituskuluissa.

4 Rahoitustuotot				
Saadut osingot ja ylijäämät (erittely lomakkeella 73)				
Veronalainen osuus (EVL 6 a §)				
Korkotuotot konserniyhteisosapuolilta				
Korkotuotot omistusyhteisyrityksiltä				
Muut korkotuotot				
Voitto-osuudet yhtymistä				
Tulo-osuuksien veronalainen osuus (TVL 16 ja 16 a §)				✓
Rahoitusomaisuuden luovutusvoitot				
Tuotot kauppa- ja osuussopimuksista ym.				
Veronalainen osuus				✓
Muut rahoitustuotot				
5 Rahoituskulut				
Korkokulut konserniyhteisosapuolille (EVL 18 a §)				
Korkokulut omistusyhteisyrityksille				
Muut korkokulut				
Korkokuluna käsiteltävät rahoituskulut (EVL 18 a §)				
Korkokulujen oikaisu (EVL 18 a §)				
Muun rahoitusomaisuuden menetykset ja arvonalentumiset				
Vähennysoikeellinen osuus				✓
Rahoitusomaisuuden luovutustappiot				✓
Muut rahoituskulut				

HUOM! Realisoitumattomia arvonalentumisia tai arvonalautuksia ei saa ilmoittaa, koska ne eivät ole verotuksessa hyväksyttäviä. Vain lopulliset, realisoituneet voitot ja tappiot otetaan huomioon verotettavaa tulosta laskettaessa.

Arvonalentumiset ilmoitetaan oman pääoman erittelyssä *Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut*. Vastaavasti arvonalautumiset ilmoitetaan *Verovapaat tuotot* kohdassa.

Yhteenveto

Käyttöomaisuus

Osakkeet verovapauden edellytykset:

1. Osakkeiden omistus tukee yhtiön varsinaista liiketoimintaa.
2. Vain tietyt yhtiömuodot (esim. osakeyhtiö, osuuskunta) voivat luovuttaa osakkeita verovapaasti.
3. Omistusosuus vähintään 10 % ja yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan.
4. Luovutettava yhtiö sijaitsee Suomessa, EU:ssa tai verosopimusvaltiossa.
5. Luovutettava yhtiö ei saa olla kiinteistöyhtiö tai pääosin kiinteistöjä hallinnoiva.

→ Tulkinnanvaraisin osa: palveleeko osakeomistus yhtiön liiketoimintaa?

Muu omaisuus

Ovat arvopapereita, jotka eivät kuulu elinkeinotoiminnan rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen.

- Tuotot ovat veronalaista tuloa, kulut ja tappiot lähtökohtaisesti vähennyskelpoisia.

Osakkeiden luovutustappioihin liittyvä rajoitus

- Osake- ja yhtymäosuuksien luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia vain, jos ne voidaan kohdistaa muun omaisuuden arvopapereiden luovutusvoittoihin.
- Tappiot voidaan vähentää samana vuonna ja seuraavien viiden vuoden aikana.

Vaihto-omaisuus

Arvopaperit voidaan luokitella vaihto-omaisuudeksi vain, jos ne on hankittu myyntitarkoituksessa osana yhtiön liiketoimintaa.

Liiketoiminnan tunnusmerkit

- Toiminnan tulee olla: jatkuvaa, suunnitelmallista, aktiivista, voittoa tavoittelevaa ja riskillistä.
- Arvopaperikaupan tulee liittyä yhtiön toimialaan ja olla dokumentoitu (esim. hallituksen hyväksymä sijoitussuunnitelma).
- Aktiivinen kaupankäynti ei yksin riitä – kokonaisuus ratkaisee.

Rahoitusomaisuus

- Rahoitusomaisuus = yrityksen rahavarat, saamiset ja lyhytaikaiset sijoitukset, jotka eivät ole osa varsinaista liiketoimintaa, vaan palvelevat varojen hallintaa ja tulevia tarpeita (esim. investoinnit, kassanhallinta).
- Tuotot ovat veronalaista tuloa, kulut ja tappiot vähennyskelpoisia.
- Sijoituksen liiketoiminnallinen tarkoitus voidaan osoittaa dokumentaatiolla, kuten hankintasuunnitelmalla ja siihen liittyvillä tositteilla.